TEATRUL DE STAT ORADEA Stagiunea 1994/95

Eugen Ionescu

scaunele

În românește de DAN C. MIHĂILESCU

EUGEN ȚUGULEA, ILEANA IURCIUC,
ION ARRIJDAN, ROXANA IVANCIU

EUGEN IONESCU

Scaunele

Farsă tragică

PERSONAJELE

BĂTRÂNUL, 95 de ani
BĂTRÂNA, 94 de ani
ORATORUL, între 45 şi 50 de ani
Şi multe alte personaje

DECORUL

Pereţi circulari cu un intrând în fund. O încăpere foarte sărăcăcioasă. În dreapta, pornind dinspre avanscenă, trei uşi. Apoi o fereastră, cu un scăunel de bucătărie în faţa ei; pe urmă încă o uşă. În intrând, în fund, o uşă somptuoasă, cu două batante, şi alte două uşi, aşezate faţă în faţă, încadrând uşa somptuoasă: aceste două uşi, sau cel puţin una dintre ele, sunt aproape complet ascunse ochilor publicului. În stânga scenei, tot pornind dinspre avanscenă, trei uşi, o fereastră, având lângă ea un scăunel de bucătărie, aşezată simetric faţă de cea din dreapta, apoi o tablă neagră şi un podium.

Pentru mai multă claritate, vezi planul de mai jos.

1. Uşă mare, în fund, cu două batante	*11. Podium şi tablă neagră*	*12, 13 Ferestre (cu scăunel*
6,7,8 Uşi laterale stânga	*Stânga* *Dreapta*	*2,3,4,5 Uşi laterale dreapta*
9, 10 Uşi ascunse intrând	*14 Scaune goale*	*Culoar (în culise)*

La marginea scenei, două scaune, unul lângă altul. De plafon atârnă o lampă cu gaz. Cortina se ridică. Semiîntuneric. Bătrânul stă aplecat la fereastra din dreapta, urcat pe scăunelul de bucătărie. Bătrâna aprinde lampa cu gaz. Lumină verde. Îl trage pe Bătrân de mânecă.

BĂTRÂNA: Hai, puiule, închide fereastra, miroase urât apa stătută... intră şi ţânţarii...

BĂTRÂNUL: Lasă-mă-n pace!

BĂTRÂNA: Hai, puiule, hai, aşază-te pe scaun. Nu te mai apleca, ai să cazi în apă. Doar ştii ce-a păţit Francisc I. Ai grijă.

BĂTRÂNA: Iar îmi vii cu exemple istorice! M-am săturat de istoria Franţei, căcăreaza mea. Vreau să mă uit; bărcile de pe apă sunt ca nişte pete pe discul soarelui.

BĂTRÂNA: N-ai cum să le vezi, nu-i soare, e întuneric, puiule.

BĂTRÂNUL: Rămâne umbra lui. (*Se apleacă foarte mult*.)

BĂTRÂNA (*îl trage cu toată puterea*): Vai!... mi se face frică, puişor... hai, dă-te jos, n-ai să le vezi când vin. N-are rost. E întuneric... (*Bătrânul se lasă tras împotriva voinţei sale*.)

BĂTRÂNUL: Vroiam să mă uit, îmi place aşa mult să privesc apa.

BĂTRÂNA: Nu ştiu cum poţi, puiule... Pe mine mă ia cu ameţeală. Ah! casa asta... şi insula, nu mă pot obişnui... de jur-împrejur apă... de sub ferestre, apă cât vezi cu ochii...

(*Bătrâna, trăgându-l pe Bătrân, se îndreaptă spre cele două scaune din marginea scenei. Bătrânul se aşază cât se poate de firesc pe genunchii Bătrânei*.)

BĂTRÂNUL: E şase după-masă... Şi s-a făcut deja întuneric, îţi mai aduci aminte? Pe vremuri era altfel; era lumină până la nouă seara, până la zece, până la miezul nopţii.

BĂTRÂNA: Chiar aşa, ce memorie ai!

BĂTRÂNUL: Multe s-au schimbat de-atunci.

BĂTRÂNA: De ce oare? Tu ce crezi?

BĂTRÂNUL: Habar n-am, Semiramida, căcăreaza mea... Poate fiindcă pe cât înaintezi, pe-atât te-afunzi mai tare. E din cauza pământului care se-nvârte, se-nvârte,

se-nvârte, se-nvârte...

BĂTRÂNA: Se-nvârte, se-nvârte, puiule... (*Tăcere.*) Vai! ce savant eşti, ce talentat eşti, puişor! Puteai s-ajungi preşedinte şef, rege şef, sau chiar doctor şef, mareşal şef, numai să fi vrut, să fi avut şi tu un dram de ambiţie în viaţă...

BĂTRÂNUL: La ce bun? Tot n-am fi trăit mai bine... şi la urma urmei noi avem o situaţie, eu sunt totuşi mareşal, mareşalul imobilului, doar sunt portar.

BĂTRÂNA *(îl mângâie pe Bătrân aşa cum mângâi un copil)*: Puişorule, copil mic...

BĂTRÂNUL: Mă plictisesc de moarte.

BĂTRÂNA: Erai mai vesel când te uitai la apă... Hai, apucă-te şi tu să imiţi ca să mai râdem şi noi, cum ai făcut aseară.

BĂTRÂNUL: De ce nu imiţi tu? E rândul tău.

BĂTRÂNA: Ba-i rândul tău.

BĂTRÂNUL: Al tău.

BĂTRÂNA: Ba al tău.

BĂTRÂNUL: Ba al tău.

BĂTRÂNA: Ba al tău.

BĂTRÂNUL: Bea-ţi ceaiul, Semiramida. (*Bineînţeles, nu e ceai.*)

BĂTRÂNA: Hai, fă ca februarie.

BĂTRÂNUL: Nu-mi plac lunile anului.

BĂTRÂNA: Deocamdată n-avem altele. Fă-o pentru mine...

BĂTRÂNUL: Bine. Uite: februarie. (*Se scarpină în cap ca Stan Laurel.*)

BĂTRÂNA (*râzând, aplaudând*): Curat februarie! Îţi mulţumesc, îţi mulţumesc, eşti tare drăguţ, puişor. (*Îl îmbrăţişează.*) Vai, ce talentat eşti! Puteai s-ajungi pe puţin mareşal şef, dacă vroiai...

BĂTRÂNUL: Sunt portar, mareşalul imobilului. (*Tăcere.*)

BĂTRÂNA: Hai, spune-mi povestea, ştii tu, povestea aia: Atunci am râs...

BĂTRÂNUL: Iarăşi?... M-am săturat... Atunci, am râs tot

asta... Îmi ceri mereu acelaşi lucru!... „Atunci am râs...” Ce plictiseală... De şaptezeci şi cinci de ani de când suntem căsătoriţi, în fiecare seară, dar absolut în fiecare seară, mă pui să-ţi spun aceeaşi poveste, să imit aceleaşi persoane, aceleaşi luni... tot aia şi tot aia... hai mai bine să vorbim despre altceva...

BĂTRÂNA: Puiule, eu nu mă plictisesc deloc... E viaţa ta... pentru mine viaţa ta e pasionantă.

BĂTRÂNUL: O ştii pe dinafară.

BĂTRÂNA: Dar uit imediat totul... în fiecare seară sufletul meu e proaspăt... Da, puiule, de-asta iau purgative... pentru tine, puişor, în fiecare seară sunt ca nouă... Hai, începe, te rog.

BĂTRÂNUL: Cum vrei tu.

BĂTRÂNA: Dă-i drumul, spune povestea... E şi povestea mea, ce-i al tău e al meu! „Atunci, am râs...”

BĂTRÂNUL: „Atunci am râs...”, căcăreaza mea...

BĂTRÂNA: „Atunci am răz...”, puişorul meu...

BĂTRÂNUL: „Atunci am răzbit până la un gard uriaş. Eram uzi leoarcă, frigul ne intrase în oase, după atâtea ore, zile, nopţi, săptămâni...”

BĂTRÂNA: „Luni...”

BĂTRÂNUL: „...în ploaie. Ne clănţăneau urechile, picioarele, genunchii, nasul, dinţii... au trecut optzeci de ani de-atunci. Nu ne-au dat voie să intrăm... puteau măcar deschide poarta de la grădină...” (*Tăcere*.)

BĂTRÂNA: „În grădină, iarba era udă.”

BĂTRÂNUL: „O potecă ducea către o piaţă mică; în mijlocul ei, biserica din sat...” Unde era satul ăsta? Mai ţii minte?

BĂTRÂNA: Nu, puiule, nu mai ştiu.

BĂTRÂNUL: Cum se-ajungea acolo, unde-i drumul? Locul se chema, cred, Paris...

BĂTRÂNA: Parisul n-a existat niciodată, puiule.

BĂTRÂNUL: Oraşul ăsta trebuie să fi existat, odată ce s-a scufundat. Era oraşul lumină, fiindcă lumina s-a stins, s-

a stins, de patru sute de mii de ani... N-a mai rămas din el decât un cântec.

BĂTRÂNA: Un cântec-cântec? Ciudat. Ce cântec?

BĂTRÂNUL: Un cântec de leagăn, o alegorie: Paris sera toujours Paris.

BĂTRÂNA: Şi se-ajungea prin grădină? Era departe?

BĂTRÂNUL (*visează, pierdut*): Cântecul?... Ploaia?...

BĂTRÂNA: Ce talentat eşti. Dacă aveai şi tu un dram de ambiţie în viaţă, ai fi ajuns rege şef, ziarist şef, actor şef, mareşal şef... Dar toate-au fost înghiţite în gaura neagră... în marea gaură neagră... în gaura neagră, aşa e cum îţi spun. (*Tăcere*.)

BĂTRÂNUL: „Atunci, am râs...”

BĂTRÂNA: Da, da, zi mai departe...

BĂTRÂNUL (*Bătrâna începe să râdă încet, ramolită; apoi, treptat, râde în hohote; şi Bătrânul va râde*): „Atunci am râs de ne durea burta şi se zguduia pământul, povestea era plină de haz... şi hazul alerga de rupea pământul, cu burta goală, hazul avea burtă şi-i era necaz... căra un cufăr cu orez burduşit, orezul pe pământ s-a risipit, hazul s-a poticnit... şi-atunci am râs, am râs, am râs, burta plină de haz, cufăr cu sau fără orez, burta goală cufurind orez... şi-atunci am râs, hazul venea gol puşcă de necaz, am râs...”

BĂTRÂNA (râzând): „Şi-atunci am râs, am făcut haz de necaz, de hazul gol, am râs, de cufăr cu sau fără orez, cufurit pe pământ... orezul din burtă risipit pe pământ...”

CEI DOI BĂTRÂNI (*împreună, râzând*): „Şi-atunci am râs. Ha!... risip... Ha!... Ha-risip!... Hazul cu burta goală de necaz... a risipit orezul... (*Se aude*:) Şi-atunci am... burta goală... a râs... cu sau fără cufăr... s-a cufurit... (*Apoi, cei doi Bătrâni se liniştesc treptat*.) Am râs... ha!... Ha-risip!... Ha-risip! Haris!”

BĂTRÂNA: Ăsta era care va să zică faimosul tău Paris.

BĂTRÂNUL: Ehe, multe ar mai fi de spus...

BĂTRÂNA: Vai! puişor, eşti atât de, atât de... vai! atât de, ştii tu, atât de, de... tu puteai s-ajungi ceva în viaţă, mult mai mult decât mareşal de imobil.

BĂTRÂNUL: Să fim modeşti... să ne mulţumim cu ce-avem...

BĂTRÂNA: Poate că ţi-ai distrus vocaţia...

BĂTRÂNUL (*izbucneşte brusc în plâns*): Am spart-o? Am făcut-o ţăndări? Vai! mămico, unde eşti?... ih-ih-ih, sunt orfan. (*Scânceşte.*) ... orfan, orfelin...

BĂTRÂNA: Sunt lângă tine, de ce ţi-e frică?

BĂTRÂNUL: Nu, Semiramida, căcăreaza mea. Tu nu eşti mămica mea... sunt orfan, orfelin, cine-o să mai aibă grijă de mine?

BĂTRÂNA: Sunt aici, puiule!...

BĂTRÂNUL: Nu-i acelaşi lucru... vreau la mama, tu nu eşti mămica mea, tu...

BĂTRÂNA (*mângâindu-l*): Mi se rupe inima, nu plânge, copilul meu.

BĂTRÂNUL: Ih-ih-ih, lasă-mă; ih-ih-ih, totul e cioburi în mine, mi-e rău, mă doare vocaţia, s-a spart.

BĂTRÂNA: Potoleşte-te.

BĂTRÂNUL (*plângând în hohote, cu gura larg deschisă, ca un bebeluş*): Sunt orfan... orfelin.

BĂTRÂNA (*încearcă să-l consoleze, îl mângâie*): Orfanul meu, puişorule, îmi zdrobeşti inima, orfanul meu. (*Leagănă pe Bătrân, care de la o vreme stă iar aşezat pe genunchii ei.*)

BĂTRÂNUL (*plângând în hohote*): Ih-ih-ih! Mămica mea! Unde e mămica mea? Nu mai am mămică.

BĂTRÂNA: Sunt soţia ta, acum eu sunt mămica.

BĂTRÂNUL (*revenindu-şi puţin*): Nu-i adevărat, sunt orfan, oh-oh.

BĂTRÂNA (*continuând să-l legene*): Puiul meu, orfanul meu, orfelin, orfelon, orfelană, orfan.

BĂTRÂNUL (*îmbufnat, cedând pas cu pas*): Nu... nu vreau; nu vreeaaaau.

BĂTRÂNA (*fredonează*): Orfan-fan-fan, orfelin-lin-lin, orfelon-lon-lon, orfelan-lan-lan.

BĂTRÂNUL: Nuuu... Nuuu.

BĂTRÂNA (*acelaşi joc*): Lon lan lin, lin lan lon, orfelon fofolon, orfelin fofolin, orfelon filfizon...

BĂTRÂNUL: Ih-ih-ih! (*Se mai smiorcăie, dar, încet, încet, se linişteşte*.) Unde e mămica mea?

BĂTRÂNA: În grădina raiului... te-aude, te priveşte dintre flori; nu mai plânge că o faci şi pe ea să plângă!

BĂTRÂNUL: Nu-i adevărat... vărat... nu, nu mă vede... nu m-aude. Am rămas singur pe lume, tu nu eşti mămica mea...

BĂTRÂNA (*Bătrânul e aproape liniştit*): Hai, potoleşte-te, vino-ţi în fire... tu ai talent cu carul, micul meu mareşal... hai, hai, şterge-ţi lacrimile, diseară vin invitaţii, nu trebuie să te vadă în halul ăsta... nu-i totul distrus, nu-i totul pierdut, o să le spui totul, o să le explici, tu ai un mesaj ... doar ai zis mereu că vrei să-l comunici... tu trebuie să trăieşti, trebuie să lupţi pentru mesajul tău...

BĂTRÂNUL: Da, ai dreptate, am un mesaj, lupt, am o misiune... simt că port în pântec un mesaj pe care trebuie să-l transmit omenirii, omenirii...

BĂTRÂNA: Omenirii, puişor, la ea trebuie să ajungă mesajul tău!...

BĂTRÂNUL: E-adevărat, e-adevărat...

BĂTRÂNA (*îi suflă nasul Bătrânului, îi şterge lacrimile*): Aşa te vreau... tu eşti bărbat, soldat, mareşal de imobil...

BĂTRÂNUL (*s-a ridicat de pe genunchii Bătrânei şi se plimbă cu paşi mici, agitat*): Eu nu sunt ca toţi ceilalţi, eu am un ideal în viaţă. Poate că sunt talentat, cum zici, da, am talent, dar îmi lipseşte uşurinţa. Mi-am făcut datoria de mareşal al imobilului, am fost mereu la înălţimea împrejurărilor, m-am descurcat onorabil, poate că e destul...

BĂTRÂNA: Nu şi pentru tine, tu nu eşti ca toţi ceilalţi, tu eşti mult mai mare, şi totuşi era mult mai bine dacă te înţelegeai, ca toată lumea, cu toată lumea. Te-ai certat cu toţi prietenii, cu toţi directorii, cu toţi mareşalii, cu fratele tău.

BĂTRÂNUL: Nu-i vina mea, Semiramida, ştii foarte bine ce-a zis.

BĂTRÂNA: Ce-a zis?

BĂTRÂNUL: A zis: „Prieteni, am un purice. Am venit în vizită cu speranţa să vi-l las vouă."

BĂTRÂNA: Eh, vorba vine, dragul meu. Nu trebuia să pui la suflet. Dar pe Carel de ce te-ai supărat? Tot el a fost de vină?

BĂTRÂNUL: Vrei să mă scoţi din sărite, asta vrei: să mă scoţi din sărite! Păi sigur c-a fost vina lui. A venit într-o seară şi-a zis: „Vă urez noroc. Acum c-ar trebui să spun cu voce tare vorba aia care aduce noroc, uite că n-o zic. O-nghit." Şi a râs ca boul.

BĂTRÂNA: Da avea suflet bun, puişor. În viaţă nu trebuie să fii aşa sensibil.

BĂTRÂNUL: Mie nu-mi plac glumele astea.

BĂTRÂNA: Puteai s-ajungi marinar şef, tâmplar şef, rege şef de orchestră.

(*Tăcere prelungită. Rămân încremeniţi pentru un timp, fără să facă cea mai mică mişcare, în scaunele lor.*)

BĂTRÂNUL (*ca în vis*): „Era la capătul capătului grădinii... acolo era... acolo era... acolo era..." ce era, draga mea?

BĂTRÂNA: Oraşul Paris, care strălucea!

BĂTRÂNUL: „La capătul, la capătul capătului Parisului era, era"... ce?

BĂTRÂNA: Puişor, ce era, cine era puişor?

BĂTRÂNUL: Era un loc, un timp fermecător...

BĂTRÂNA: O vreme-atât de bună? Mă-ndoiesc...

BĂTRÂNUL: Dar locul... locul nu mi-l amintesc...

BĂTRÂNA: Nu-ţi mai bate capul...

BĂTRÂNUL: E prea departe, nu pot... să mai ajung la el...

unde era?...

BĂTRÂNA: Ce?

BĂTRÂNUL: Ceea ce eu... ceea ce-mi vine... unde era? şi cine?

BĂTRÂNA: Oriunde-ar fi, te voi urma cu dor, până la capătul lumii, puişor.

BĂTRÂNUL: Ah! îmi vine aşa de greu să mă exprim... Trebuie să spun totul.

BĂTRÂNA: E o datorie sfântă. N-ai dreptul să ţii pentru tine mesajul tău; trebuie să-l împărtăşeşti oamenilor, ei aşteaptă... universul întreg nu te-aşteaptă decât pe tine.

BĂTRÂNUL: Da, da, am să le spun.

BĂTRÂNA: Te-ai hotărât? Trebuie.

BĂTRÂNUL: Bea-ţi ceaiul.

BĂTRÂNA: Puteai s-ajungi orator şef dacă aveai mai multă voinţă în viaţă... sunt mândră, sunt tare bucuroasă că te-ai hotărât în sfârşit să vorbeşti tuturor ţărilor, Europei, tuturor continentelor!

BĂTRÂNUL: Ah, dar îmi vine aşa de greu să mă exprim, n-am uşurinţă.

BĂTRÂNA: Uşurinţa vine după ce faci primul pas, e la fel ca viaţa şi moartea... trebuie numai să fii hotărât. Vorbind, ne vin ideile, cuvintele, pe urmă ne găsim pe noi, în propriile noastre cuvinte, şi oraşul, grădina, poate că regăsim totul şi nu mai suntem orfani.

BĂTRÂNUL: N-am să vorbesc eu, am angajat un orator de meserie, o să vorbească el în numele meu, ai să vezi.

BĂTRÂNA: Atunci, rămâne într-adevăr pe diseară? Măcar i-ai convocat pe toţi, toate personajele, toţi proprietarii şi toţi savanţii?

BĂTRÂNUL: Da, pe toţi proprietarii şi pe toţi savanţii. (*Tăcere.*)

BĂTRÂNA: Paznicii? episcopii? chimiştii? cazangiii? violoniştii? delegaţii? preşedinţii? poliţiştii? negustorii? clădirile? stilourile? cromozomii?

BĂTRÂNUL: Da, da, şi poştaşii, hangiii şi artiştii, toţi ăştia care sunt cât de cât savanţi, cât de cât proprietari!
BĂTRÂNA: Şi bancherii?
BĂTRÂNUL: I-am convocat.
BĂTRÂNA: Proletarii? funcţionarii? militarii? revoluţionarii? reacţionarii? psihiatrii şi psihopaţii lor?
BĂTRÂNUL: Da, toţi, toţi, toţi, la urma urmelor, cu toţii sunt savanţi sau proprietari.
BĂTRÂNA: Nu te enerva, puiule, nu vreau să te bat la cap, dar ştii cât eşti de aiurit, ca toate geniile; întâlnirea e importantă, trebuie să vină cu toţii în seara asta. Poţi conta pe ei? Au promis?
BĂTRÂNUL: Bea-ţi ceaiul, Semiramida. (*Tăcere*.)
BĂTRÂNA: Papa, papagalii şi papilele?
BĂTRÂNUL: I-am convocat. (*Tăcere*.) Am să le comunic mesajul... Toată viaţa am simţit că mă-năbuş; acum, vor afla totul, datorită ţie şi oratorului, numai voi m-aţi înţeles.
BĂTRÂNA: Sunt aşa mândră de tine...
BĂTRÂNUL: Întâlnirea începe în câteva clipe.
BĂTRÂNA: E-adevărat deci, vin în seara asta? Nu mai ai de ce să plângi, savanţii şi proprietarii ţin loc de tătici şi de mămici. (*Tăcere*.) Nu vrei să amânăm întâlnirea? N-o să ne obosească prea tare?

(*Agitaţia creşte. Timp de câteva clipe Bătrânul se-nvârte cu paşi mici şi nehotărâţi, de Bătrân sau de copil, în jurul Bătrânei. Face eventual un pas sau doi spre una din uşi, pentru a continua apoi să se plimbe în cerc*.)

BĂTRÂNUL: Tu crezi că ne-ar putea obosi?
BĂTRÂNA: Eşti puţin răcit.
BĂTRÂNUL: Şi cum să anulez întâlnirea?
BĂTRÂNA: Îi invităm în altă seară. Poţi să le dai telefon.
BĂTRÂNUL: Doamne Dumnezeule, nu pot, e prea târziu. Probabil că s-au îmbarcat deja!
BĂTRÂNA: Trebuia să fii mai prudent.

(*Se aude o barcă lunecând pe apă*.)

BĂTRÂNUL: Am impresia c-au sosit... (*Lunecarea bărcii se aude mai tare*.) ... Da, sosesc!... (*Bătrâna se ridică şi merge şchiopătând*.)

BĂTRÂNA: Poate că-i Oratorul.

BĂTRÂNUL: Nu vine el aşa devreme. Trebuie să fie altcineva. (*Se aude soneria*.) Ah!

BĂTRÂNA: Ah!

(*Nervoşi, Bătrânul şi Bătrâna se îndreaptă spre uşa ascunsă din fund, în dreapta. În vreme ce se îndreaptă spre uşă, spun:*)

BĂTRÂNUL: Hai.

BĂTRÂNA: Sunt ciufulită ca naiba... stai o clipă... (*Îşi aranjează părul, rochia, în timp ce merge şchiopătând, îşi trage ciorapii roşii, grosolani*.)

BĂTRÂNUL: Trebuia să te aranjezi înainte... ai avut tot timpul...

BĂTRÂNA: Vai ce prost îmbrăcată sunt... Uită-te şi tu cum arată rochia asta veche, e toată boţită...

BĂTRÂNUL: Puteai şi tu s-o calci... hai, grăbeşte-te! Nu-i lăsa s-aştepte.

(*Bătrânul, urmat de Bătrâna care bombăne, ajunge în intrând; pentru o clipă, nu mai sunt vizibili din sală; se aude cum deschid uşa, apoi cum o închid, după ce au poftit pe cineva să intre*.)

VOCEA BĂTRÂNULUI: Bună ziua, doamnă, poftiţi vă rog. Suntem încântaţi că aţi răspuns invitaţiei noastre. V-o prezint pe soţia mea.

VOCEA BĂTRÂNEI: Bună ziua, doamnă, cât mă bucur să vă cunosc!... Atenţie la pălărie să nu se boţească. Mai bine scoateţi acul, e mai comod fără. Oh, nu, nu se-aşază nimeni pe ea.

VOCEA BĂTRÂNULUI: Lăsaţi-vă aici blana. Daţi-mi voie să vă ajut. Nu, nu se strică.

VOCEA BĂTRÂNEI: Vai, ce taior frumos... şi ce cămăşuţă tricoloră... Nu luaţi nişte biscuiţi?... Vai, dar nu sunteţi deloc grasă... nici vorbă... puţin plinuţă... Umbrela...

lăsaţi-o aici.

VOCEA BĂTRÂNULUI: Daţi-mi voie să vă conduc.

BĂTRÂNUL, cu spatele: Eu n-am decât o slujbă modestă...

(*Bătrânul şi Bătrâna se întorc în acelaşi timp şi lasă o oarecare distanţă între ei pentru a face loc invitatei. Invitata e invizibilă.*

Bătrânul şi Bătrâna înaintează în scenă; vorbesc cu Doamna invizibilă care se află între ei.)

BĂTRÂNUL (*Doamnei invizibile*): Şi aţi avut vreme bună?

BĂTRÂNA (*aceleiaşi*): Nu sunteţi prea obosită?... Un pic, nu-i aşa?

BĂTRÂNUL (*aceleiaşi*): Pe malul apei...

BĂTRÂNA (*aceleiaşi*): Oh, sunteţi prea amabilă.

BĂTRÂNUL (*aceleiaşi*): Vă aduc eu un scaun.

(*Bătrânul se duce în stânga; iese pe uşa nr. 6.*)

BĂTRÂNA (*aceleiaşi*): Până una, alta, aşezaţi-vă aici. (*Îi arată unul din cele două scaune, iar ea se aşază pe celălalt, în dreapta Doamnei invizibile.*) E cam cald, nu vi se pare? (*îi zâmbeşte Doamnei.*) Oh, ce evantai frumos! Soţul meu... (*Bătrânul revine pe uşa nr. 7, cu un scaun.*) ... mi-a făcut cadou unul la fel, acum şaptezeci şi trei de ani... încă-l mai am... (*Bătrânul aşază scaunul în stânga Doamnei invizibile.*) ... mi l-a dăruit chiar de ziua mea.

(*Bătrânul se aşază pe scaunul pe care l-a adus, Doamna invizibilă se află deci la mijloc; Bătrânul, întors spre Doamnă, îi zâmbeşte, dă din cap, îşi freacă încet mâinile şi pare să urmărească ce spune ea. Jocul Bătrânei e asemănător.*)

BĂTRÂNUL: Doamnă, viaţa n-a fost niciodată ieftină.

BĂTRÂNA (*Doamnei*): Da, da, aveţi perfectă dreptate... (*Doamna vorbeşte.*) Aşa e. Ar fi timpul ca lucrurile să se schimbe... (*Schimbare de ton*) Poate că de asta se va ocupa soţul meu... o să vă spună el.

BĂTRÂNUL (*Bătrânei*): Taci, taci, Semiramida, nu-i momentul să deschidem subiectul. (*Doamnei*) Iertaţi-mă,

doamnă, că v-am stârnit curiozitatea. (*Doamna reacţionează*.) Nu insistaţi, stimată doamnă...

(*Cei doi Bătrâni zâmbesc. Ba chiar râd. Par foarte mulţumiţi de povestea spusă de Doamna invizibilă. Pauză, conversaţia încetează. Figurile şi-au pierdut orice expresie*.)

BĂTRÂNUL (*aceleiaşi*): Da, aveţi perfectă dreptate...

BĂTRÂNA: Da, da, da... Vai! nu.

BĂTRÂNUL: Da, da, da. Da de unde!

BĂTRÂNA: Da?

BĂTRÂNUL: Nu!?

BĂTRÂNA: Ăsta-i cuvântul.

BĂTRÂNUL (*râde*): Nu se poate!

BĂTRÂNA (*râde*): Oh! Ce chestie! (*Bătrânului*:) E o comoară.

BĂTRÂNUL (*Bătrânei*): Am impresia că doamna te-a cucerit. (*Doamnei*:) Felicitările mele!...

BĂTRÂNA (*Doamnei*): Nu sunteţi ca tinerele din ziua de azi...

BĂTRÂNUL (*se apleacă cu greu ca să ridice un obiect invizibil care i-a scăpat Doamnei invizibile*): Lăsaţi... nu vă deranjaţi... îl ridic eu... vai! Aţi fost mai iute ca mine... (*Se ridică*.)

BĂTRÂNA (Bătrânului): N-are vârsta ta!

BĂTRÂNUL (*Doamnei*): Bătrâneţea e o povară tare grea. Vă urez să rămâneţi veşnic tânără.

BĂTRÂNA (*aceleiaşi*): E sincer, vă vorbeşte din suflet. (*Bătrânului*:) Puiul meu!

(*Câteva clipe de tăcere. Bătrânii, în profil faţă de sală, o privesc pe Doamnă şi zâmbesc politicos; întorc apoi capetele spre public, pe urmă o privesc din nou pe Doamnă, răspund cu zâmbete la zâmbetul ei; apoi, prin replicile care urmează, răspund întrebărilor ei*.)

BĂTRÂNA: Sunteţi foarte drăguţă că ne întrebaţi ce facem.

BĂTRÂNUL: Trăim retraşi.

BĂTRÂNA: Soţul meu nu e deloc mizantrop, dar iubeşte singurătatea.

BĂTRÂNUL: Avem radio, eu pescuiesc, şi apoi există o linie de vaporaşe care circulă bine.

BĂTRÂNA: Duminica, trec două dimineaţa, unul seara, fără să mai pun la socoteală ambarcaţiunile particulare.

BĂTRÂNUL (*Doamnei*): Când e vreme frumoasă, se vede luna.

BĂTRÂNA (*aceleiaşi*): Şi-a păstrat funcţia de mareşal al imobilului... îşi umple timpul cu asta... E drept că, la vârsta lui, s-ar putea odihni.

BĂTRÂNUL (*Doamnei*): Am destul timp să mă odihnesc în mormânt.

BĂTRÂNA (*Bătrânului*): Nu spune asta, puiule... (*Doamnei*:) Până acum zece ani, familia, mă rog, ce-a mai rămas din ea, şi foştii lui camarazi de arme mai veneau să ne viziteze, din când în când...

BĂTRÂNUL (*Doamnei*): Iarna, nu-mi trebuie decât o carte bună, lângă calorifer... amintirile de-o viaţă...

BĂTRÂNA (*Doamnei*): O viaţă modestă, dar plină... două ore pe zi lucrează la mesajul lui.

(*Se aude soneria. De câteva clipe se auzea o ambarcaţiune lunecând pe apă*.)

BĂTRÂNA (*Bătrânului*): A venit cineva. Du-te repede.

BĂTRÂNUL (*Doamnei*): Mă scuzaţi, doamnă! Un moment! (*Bătrânei*:) Adu repede scaune!

BĂTRÂNA (*Doamnei*): Mă iertaţi o clipă, scumpa mea.

(*Se aude sunând violent*.)

BĂTRÂNUL (*grăbindu-se ca un infirm spre uşa din dreapta, în vreme ce Bătrâna se îndreaptă spre uşa ascunsă, din stânga, şchiopătând*): Trebuie să fie o persoană foarte autoritară. (*Bătrânul se grăbeşte, deschide uşa nr. 2; intră Colonelul invizibil; poate că n-ar fi rău să se audă discret sunete de trompetă, câteva note din „Onorul la colonel”; de îndată ce deschide uşa, zărindu-l pe Colonelul invizibil, Bătrânul înţepeneşte într-o*

respectuoasă poziţie de drepţi.) Ah!... Domnul Colonel! (*Ridică vag braţul în direcţia frunţii pentru un salut abia schiţat*.) Bună ziua, domnule Colonel... E o onoare nemaipomenită pentru mine... eu... eu... eu nu mă aşteptam... deşi... totuşi... ce mai încolo şi-ncoace, sunt foarte mândru să primesc, în umila mea locuinţă, un erou de talia dumneavoastră. (*Strânge mâna invizibilă pe care i-o întinde Colonelul invizibil şi se înclină ceremonios, apoi se îndreaptă*.) Fără falsă modestie, daţi-mi voie totuşi să vă mărturisesc că nu mă simt deloc nedemn de vizita dumneavoastră! Mândru, da... nedemn în nici un caz!...

(*Bătrâna intră din dreapta cu un scaun*.)

BĂTRÂNA: Vai! Ce uniformă frumoasă! Ce mai decoraţii! Cine e, puişor?

BĂTRÂNUL (*Bătrânei*): Tu nu vezi că-i Colonelul!

BĂTRÂNA (*Bătrânului*): Vai!

BĂTRÂNUL (*Bătrânei*): Numără tresele! (*Colonelului*:) Soţia mea, Semiramida. (*Bătrânei*:) Vino încoace să te prezint domnului Colonel. (*Bătrâna se apropie cărând într-o mână scaunul, face o reverenţă fără să dea drumul scaunului. Colonelului*:) Soţia mea. (*Bătrânei*:) Domnul Colonel.

BĂTRÂNA: Încântată, domnule Colonel. Bine-aţi venit. Sunteţi un camarad al soţului meu, el e mareşal...

BĂTRÂNUL (*nemulţumit*): De imobil, de imobil...

BĂTRÂNA (*Colonelul invizibil îi sărută mâna Bătrânei; se vede după gestul Bătrânei, a cărei mână pare să se ridice spre nişte buze; de emoţie, Bătrâna scapă scaunul*): Vai! ce gentil e... se vede că-i un superior, un om superior!... (*Ridică scaunul; Colonelului*:) Scaunul dumneavoastră...

BĂTRÂNUL (*Colonelului invizibil*): Poftiţi după mine, vă rog... (*înaintează amândoi în scenă, Bătrâna cărând scaunul; Colonelului*:) Da, mai e cineva. Aşteptăm lume multă!... (*Bătrâna aşază scaunul în dreapta*.)

BĂTRÂNA (*Colonelului*): Da luaţi loc, vă rog. (*Bătrânul prezintă personajele invizibile unul altuia*.)

BĂTRÂNUL: O tânără doamnă, prietenă de-a noastră...

BĂTRÂNA: O foarte bună prietenă...

BĂTRÂNUL (*acelaşi joc*): Domnul Colonel... un strălucit militar.

BĂTRÂNA (*arătând spre scaunul pe care i l-a adus Colonelului*): Luaţi loc aici...

BĂTRÂNUL (*Bătrânei*): Dar domnul Colonel vrea să se aşeze lângă Doamna, nu vezi!?...

(*Colonelul se aşază invizibil pe al treilea scaun din stânga scenei; Doamna invizibilă se presupune că stă pe-al doilea; o conversaţie inaudibilă se înfiripă între cele două personaje invizibile aşezate unul lângă altul; cei doi Bătrâni rămân în picioare, în spatele scaunelor lor, încadrându-i pe cei doi invitaţi invizibili, Bătrânul în stânga Doamnei, Bătrâna în dreapta Colonelului*.)

BĂTRÂNA (*ascultând conversaţia celor doi invitaţi*): Vai de mine! Asta-i prea de tot.

BĂTRÂNUL (*acelaşi joc*): Mda. (*Bătrânul şi Bătrâna îşi fac semne pe deasupra capetelor celor doi invitaţi, urmărind în acelaşi timp conversaţia care ia o turnură ce pare să-l nemulţumească pe Bătrân. Brusc*:) Da, domnule Colonel, n-au sosit încă, vin ceva mai târziu. Oratorul va vorbi în numele meu, el va explica semnificaţia mesajului... Aveţi grijă, domnule Colonel, soţul doamnei poate s-apară dintr-o clipă într-alta.

BĂTRÂNA (*Bătrânului*): Cine-i domnul?

BĂTRÂNUL (Bătrânei): Ţi-am zis, e Colonelul. Se întâmplă, în chip invizibil, lucruri indecente.

BĂTRÂNA (*Bătrânului*): Ştiam.

BĂTRÂNUL: Atunci de ce mai întrebi?

BĂTRÂNA: Aşa, ca să ştiu. Domnule Colonel, ţigara nu se aruncă pe jos!

BĂTRÂNUL (*Colonelului*): Domnule Colonel, domnule Colonel, nu mai ţin minte... Cum a fost cu ultimul

război: l-aţi pierdut sau l-aţi câştigat?

BĂTRÂNA (*Doamnei invizibile*): Scumpa mea, nu-l lăsa să pună mâna!

BĂTRÂNUL: Uitaţi-vă, uitaţi-vă la mine, am eu mutră de soldat prost? Domnule Colonel, ascultaţi ce vă spun, odată, într-o bătălie...

BĂTRÂNA: A sărit peste cal! E indecent! (*Îl trage pe Colonel de mâneca sa invizibilă*.) Ascultaţi ce zice! Puiule, să nu-i dai voie!

BĂTRÂNUL (*continuând repede*): ...Am omorât de unul singur două sute nouă, le zicea aşa fiindcă săreau foarte sus ca să scape... dar erau mai puţin numeroşi ca muştele... recunosc că nu-i aşa amuzant, domnule Colonel. Dar cu tăria mea de caracter i-am... Vai! nu se face una ca asta! vă rog, vă rog...

BĂTRÂNA (*Colonelului*): Soţul meu nu minte niciodată: suntem bătrâni, e drept, dar suntem persoane respectabile.

BĂTRÂNUL (*Colonelului, cu violenţă*): Un erou mai trebuie să fie şi politicos, dacă vrea să fie erou întreg!

BĂTRÂNA (*Colonelului*): Vă ştiu eu de mult. Nu v-aş fi crezut niciodată în stare de una ca asta. (*Doamnei, în timp ce se aud alte bărci*:) Nu l-aş fi crezut niciodată în stare de una ca asta. Avem şi noi demnitatea noastră, un amor-propriu personal.

BĂTRÂNUL (*cu glas foarte tremurat*): Mai sunt încă în stare să ţin o armă-n mână. (*Soneria*.) Scuzaţi-mă, eu mă duc să deschid. *(Face o mişcare greşită, scaunul Doamnei invizibile se răstoarnă*.) Oh! pardon.

BĂTRÂNA (*precipitându-se*): V-aţi lovit? (*Bătrânul şi Bătrâna o ajută pe Doamna invizibilă să se ridice*.) V-aţi murdărit, e plin de praf pe jos. (*Bătrâna o ajută pe Doamnă să se scuture de praf. Încă o dată, soneria*.)

BĂTRÂNUL: Iertaţi-mă, vă rog să mă iertaţi. (*Bătrânei*:) Adu tu un scaun.

BĂTRÂNA (*invitaţilor invizibili*): Ne scuzaţi o clipă.

(*În timp ce Bătrânul va deschide uşa nr. 3, Bătrâna iese ca să aducă un scaun pe uşa nr. 5 şi va reveni pe uşa nr.8.*)

BĂTRÂNUL (*îndreptându-se spre uşă*): Ăsta a vrut să mă scoată din minţi. Şi aproape că mi-a sărit muştarul. (*Deschide uşa.*) Ooo! dumneavoastră, doamnă! Nu-mi vine să-mi cred ochilor, şi totuşi... nu m-aşteptam... e într-adevăr o... O! doamnă, doamnă... dac-aţi şti cât m-am gândit la dumneavoastră, toată viaţa mea, toată viaţa, doamnă... vi se spunea Frumoasa... e soţul dumneavoastră... am aflat, desigur... dar nu v-aţi schimbat deloc... oh! ba da, ba da, nasul vi s-a lungit, s-a umflat... nu mi-am dat seama de la-nceput, abia acum văd... formidabil ce s-a lungit... vai! Ce păcat! Sunt sigur că n-aţi făcut special... dar cum s-a întâmplat?... Puţin câte puţin... Îmi cer scuze, domnule şi prietene drag, daţi-mi voie să vă spun prieten drag, eu am cunoscut-o pe doamna cu mult înaintea dumneavoastră... era aceeaşi, numai că avea cu totul alt nas... Vă felicit, domnule, se pare că vă iubiţi cu-adevărat. (*Bătrâna apare cu un scaun pe uşa nr. 8.*) Semiramida, au venit două persoane, mai trebuie un scaun... (*Bătrâna lasă scaunul în spatele celorlalte patru, apoi iese pe uşa nr. 8 pentru a reintra după câteva clipe pe uşa nr. 5 cu un alt scaun şi îl va aşeza lângă cel pe care tocmai îl adusese. în acel moment Bătrânul va ajunge, împreună cu cei doi invitaţi, aproape de Bătrâna.*) Poftiţi, poftiţi, au mai venit invitaţi, am să vi-i prezint... cum ziceam, doamnă... o! Frumoasa, Frumoasa, domnişoara Frumoasă, aşa vi se spunea... sunteţi încovoiată rău... vai! domnule, şi totuşi ce frumoasă a rămas... În spatele ochelarilor ard aceiaşi ochi minunaţi; părul e alb, dar sunt sigur că la rădăcină e negru şi cu vânătăi... Veniţi, veniţi... ce-i asta, domnule? Ah, un cadou pentru soţia mea... (*Bătrânei care aduce scaunul:*) Semiramida, ea este

Frumoasa, ştii tu, Frumoasa... (*Colonelului şi primei Doamne invizibile*:) V-o prezint pe domnişoara, pardon, doamna Frumoasă, de ce zâmbiţi... Împreună cu soţul ei... (*Bătrânei*:) O prietenă din copilărie, ţi-am vorbit de multe ori despre ea... şi soţul ei. (*Adresându-se din nou Colonelului şi primei Doamne invizibile*:) Şi soţul ei...

BĂTRÂNA (*face o reverenţă*): Se pricepe să facă prezentările, ce mai! Are stil. Bună ziua, doamnă, bună ziua, domnule. (*Le arată nou-veniţilor pe celelalte două persoane invizibile*.) Da, da, prieteni...

BĂTRÂNUL (*Bătrânei*): Uite, ţi-au adus un cadou. (Bătrâna ia cadoul.)

BĂTRÂNA: E-o floare, domnule? sau un furou? un arbore? sau un bou?

BĂTRÂNUL (*Bătrânei*): Da de unde, nu vezi că-i un tablou!

BĂTRÂNA: Vai! ce frumos e! Ooo... Mulţumesc, domnule... (*Primei Doamne invizibile*:) Priviţi, vă rog, scumpă prietenă.

BĂTRÂNUL (*Colonelului invizibil*): Priviţi, vă rog.

BĂTRÂNA (*către soţul Frumoasei*): Doctore, doctore, mă ia cu greaţă de dimineaţă, am fierbinţeli, am ameţeli, inima-mi ia foc, ficatul sare din loc, mă dor ovarele, nu-mi mai simt picioarele, ochii-mi alunecă, privirea sentunecă, degetele-mi îngheaţă în fiecare dimineaţă, ah, doctore, doctore!...

BĂTRÂNUL (*Bătrânei*): Dar domnul nu-i doctor, e fotogravor.

BĂTRÂNA (*primei Doamne*): Dacă aţi terminat să vă uitaţi, puteţi să-l agăţaţi. (*Bătrânului*:) N-are a face, e fermecător, ba chiar strălucitor. (*Fotogravorului*:) N-o spun numai aşa, ca să vă fac un compliment...

(*Bătrânul şi Bătrâna se găsesc acum în spatele scaunelor, unul lângă altul, aproape atingându-se, dar spate în spate; vorbesc; Bătrânul cu Frumoasa, Bătrâna cu Fotogravorul; din când în când rostesc câte o replică, întorcând capul, către unul sau altul dintre primii invitaţi*.)

BĂTRÂNUL (*Frumoasei*): Sunt tare emoţionat... Chiar dumneavoastră sunteţi, nu-mi vine să cred... Vă iubeam, acum o sută de ani... V-aţi schimbat mult... Nu v-aţi schimbat deloc... Vă iubeam, te iubesc...

BĂTRÂNA (*Fotogravorului*): Oh! domnule, domnule, domnule...

BĂTRÂNUL (*Colonelului*): La capitolul ăsta, absolut de-acord cu dumneavoastră.

BĂTRÂNA (*Fotogravorului*): Oh! Chiar aşa e, domnule, chiar aşa e... (*Primei Doamne*:) Vă mulţumesc că l-aţi agăţat şi-mi cer scuze dacă v-am deranjat.

(*Lumina e acum mai puternică. Devine din ce în ce mai puternică, pe măsură ce intră oaspeţii invizibili*.)

BĂTRÂNUL (*aproape smiorcăindu-se, Frumoasei*): Unde e neaua de mai an?

BĂTRÂNA (*Fotogravorului*): Ooo! domnule, domnule, domnule... Ooo! domnule...

BĂTRÂNUL (*Frumoasei, arătând cu degetul spre prima Doamnă*): O tânără prietenă... E tare dulce...

BĂTRÂNA (*Fotogravorului, arătând cu degetul spre Colonel*): Da, da, e colonel al Statului pe cal... un camarad de-al soţului... un subaltern, bărbatul meu e mareşal...

BĂTRÂNUL (*Frumoasei*): Pe vremuri, n-aveai urechile ascuţite!... frumoasa mea, îţi mai aduci aminte?

BĂTRÂNA (*Fotogravorului, sclifosindu-se, grotesc; această atitudine va fi tot mai vizibilă în scena care urmează; îşi va arăta ciorapii roşii, grosolani, îşi va ridica nenumăratele fuste, juponul plin de găuri, îşi va descoperi pieptul bătrân; apoi, cu mâinile în şolduri, îşi va lăsa capul pe spate, scoţând ţipete erotice, îşi va împinge bazinul înainte, cu picioarele desfăcute, va râde, râs de târfă bătrână; acest joc, cu totul diferit de cel de până acum şi de cel ce va urma, şi care trebuie să dezvăluie o personalitate ascunsă a Bătrânei, va înceta brusc*): Nu mai ţine la vârsta mea... Nu crezi?

BĂTRÂNUL (*Frumoasei, foarte romantic*): Pe vremea noastră, luna era un astru viu, ah! da, dac-am fi îndrăznit atunci, dar noi eram copii... Vrei să dăm timpul înapoi?... mai e oare cu putinţă? mai e?... vai! nu, nu se mai poate. Timpul a trecut ca un tren şi a lăsat urme pe pielea noastră, şinele timpului... Chiar crezi în miracolele chirurgiei estetice? (*Colonelului*:) Sunt militar, la fel ca dumneavoastră, militarii rămân veşnic tineri, mareşalii sunt ca zeii... (*Frumoasei*:) Da, aşa ar fi trebuit să se-ntâmple... ce păcat! Am pierdut totul. Puteam trăi fericiţi, sunt sigur; puteam, puteam; cine ştie, poate că sub zăpadă răsar flori!...

BĂTRÂNA (*Fotogravorului*): Vrei să mă flatezi, ştrengarule! Ah! ah! Ce?! Zici că arăt mai tânără? Ne-bunaticule! Da ştii că mă exciţi...

BĂTRÂNUL (*Frumoasei*): Vrei să fii tu Isolda mea, iar eu să fiu Tristanul tău? Frumuseţea locuieşte în inimi... înţelegi? Puteam trăi împreună bucuria, frumuseţea, veşnicia... veşnicia... De ce n-am îndrăznit? Nu ne-am dorit destul de-aprins... Totul e pierdut, pierdut, pierdut.

BĂTRÂNA (*Fotogravorului*): Oh, nu! Oh! nu, nu... Oho-ho! Mă trec fiori. Te gâdili şi tu? Eşti gâdilicios sau gâdilitor? Mi-e cam nu ştiu cum... (Râde.) Hei, îţi place juponul meu? Da de fustă ce zici?

BĂTRÂNUL (*Frumoasei*): O biată viaţă de mareşal al imobilului!

BĂTRÂNA (*întoarce capul spre prima Doamnă invizibilă*): Ca să găteşti găluşte? E simplu: se ia un ou de bou, o oră plină cu făină şi zahăr candela-bric. (*Fotogravorului*:) N-aş zice c-ai degete betege, ah... ei nu, nici chiar aşaaaa!... ooooooo...

BĂTRÂNUL (*Frumoasei*): Semiramida, nobila mea con-soartă, a înlocuit-o pe mama. (*Se întoarce spre Colonel.*) Domnule Colonel, dar v-am mai spus, adevărul se ia de unde se găseşte. (*Se întoarce spre*

Frumoasă.)

BĂTRÂNA (*Fotogravorului*): Chiar crezi, chiar crezi că poţi face copii la orice vârstă? Copii de orice vârstă?

BĂTRÂNUL (*Frumoasei*): Asta m-a salvat: viaţa interioară, un interior liniştit, austeritatea, cercetările mele ştiinţifice, filozofia, mesajul meu...

BĂTRÂNA (*Fotogravorului*): Până acum nu l-am înşelat niciodată pe bărbatul meu, pe mareşal... Da astâmpără-te că mă ia cu ameţeală... Eu nu sunt decât biata lui mamă! (*Plânge în hohote*.) O stră... stră... (*Îl respinge*.) stră... mamă. Urlă conştiinţa în mine. Ramura mărului e de mult uscată. Caută-ţi în altă parte rostul. Nu vreau să mai culeg nectarul vieţii...

BĂTRÂNUL (*Frumoasei*):... preocupări de ordin superior...

(*Bătrânul şi Bătrâna îi conduc pe Frumoasă şi pe Fotogravor lângă ceilalţi doi invitaţi invizibili şi îi invită să se-aşeze*.)

BĂTRÂNUL şi BĂTRÂNA (*Fotogravorului şi Frumoasei*): Luaţi loc, luaţi loc.

(*Cei doi Bătrâni se aşază, el în stânga, ea în dreapta, având între ei patru scaune goale. Scenă tăcută care durează mult, punctată apoi, din când în când, de „nu”, „da”, „nu”, „da”. Bătrânii ascultă ce spun personajele invizibile*.)

BĂTRÂNA (*Fotogravorului*): Da, am avut un fiu... trăieşte, sigur că da... a plecat... e o poveste ca oricare alta... mai curând ciudată... şi-a părăsit părinţii... avea o inimă de aur... e mult de-atunci... Noi care-l iubeam atât... într-o bună zi a trântit uşa... Soţul meu şi cu mine am încercat să-l oprim cu forţa... avea şapte ani, vârsta înţelepciunii... şi noi strigam la el: „Fiule, băiatul meu, fiule, băiatul meu...”, nici n-a întors capul...

BĂTRÂNUL: Din păcate, nu... nu... n-am avut copii... Mi-aş fi dorit un băiat... Şi Semiramida ar fi vrut... am făcut tot ce s-a putut... biata mea Semiramida, care e atât de maternă... Aşa a fost să fie. De fapt, şi eu am fost un fiu

ingrat... Durere, regrete, remuşcări, cam asta-i tot... asta-i tot ce ne-a rămas...

(*„Da”, „nu”, „da” trebuie rostit ritmic, lent, ca un fel de melopee; apoi ritmul se accelerează. Capetele Bătrânilor se leagănă urmărind cadenţa*.) (N.a.)

BĂTRÂNA: Iar el spunea: „Voi ucideţi păsările! de ce ucideţi păsările?”... „Nu ucidem păsările... Noi n-am făcut rău nici unei muşte...” Avea lacrimi în ochi. Nu ne lăsa să i le ştergem. Nu puteam să ne apropiem de el. Zicea: „Ba da, voi ucideţi toate păsările, pe toate le ucideţi...” Şi ne arăta pumnişorii... „Minţiţi, m-aţi păcălit! Străzile sunt pline de păsări ucise, de copilaşi care se sting.” „N-auzi cântecul păsărilor?...” „Nu, nu, sunt gemete. Cerul e roşu de sânge...” „Nu, băiete, e albastru...” Şi ţipa mai departe: „M-aţi păcălit, eu vă iubeam din tot sufletul, vă credeam buni... străzile sunt pline de păsări moarte, voi le-aţi scos ochii... Tăticule, mămico, sunteţi răi!... Nu mai vreau să rămân cu voi...” M-am aruncat la picioarele lui... Taică-su plângea. Dar nu l-am putut opri... Ţipa mai departe: „Voi sunteţi răspunzători...” Ce înseamnă „răspunzător”?

BĂTRÂNUL: Am lăsat-o pe mama să moară singură într-un şanţ. Mă chema, gemea încet: „Băiatul meu, fiul meu iubit, nu mă lăsa să mor singură... Stai cu mine. N-o mai duc mult.” „Lasă, mamă, îi spuneam eu, mă-ntorc imediat.” Mă grăbeam... mă duceam la bal să dansez. „Mă-ntorc imediat.” Când m-am întors, era moartă şi îngropată adânc... Am scormonit pământul, am căutat-o... imposibil s-o găsesc... Ştiu, ştiu, fiii îşi părăsesc întotdeauna mama, îşi cam omoară tatăl... Asta e viaţa... pe mine mă doare că-i aşa... pe ceilalţi, nu...

BĂTRÂNA: Iar el ţipa: „Tăticule, mămico, nu vreau să vă mai văd...”

BÂTRÎNUL: Da, pe mine mă doare, pe ceilalţi nu...

BĂTRÂNA: Să nu-i vorbiţi despre asta soţului meu. El care şi-a iubit atât de mult părinţii... Nu i-a părăsit o clipă. A

avut grijă de ei, i-a răsfăţat... Au murit în braţele lui, spunându-i: „Ai fost un fiu model. O să te răsplătească Dumnezeu.”

BĂTRÂNUL: Parcă o văd şi-acum întinsă în şanţul ei, ţinea în mână lăcrămioare şi striga: „Nu mă uita, nu mă uita...”, avea lacrimi în ochi şi-mi spunea „bobocel”, ca-n copilărie: „Bobocel, bobocel, nu mă lăsa singură aici.”

BĂTRÂNA *(Fotogravorului)*: Nu ne-a scris niciodată. Din când în când, vreun prieten ne mai spune că l-a văzut ba pe-aici, ba pe dincolo, că o duce bine, că e un soţ bun...

BĂTRÂNUL (*Frumoasei*): La întoarcerea mea, era de mult îngropată. (*Primei Doamne*:) Oh! da, da, doamnă, avem acasă cinematograf, restaurant, băi...

BĂTRÂNA (*Colonelului*): Păi da, domnule Colonel, tocmai fiindcă el...

BĂTRÂNUL: În fond, asta e.

(*Conversaţia şi-a pierdut şirul, se-mpotmoleşte*.)

BĂTRÂNA: Măcar!

BĂTRÂNUL: Dar eu nu... eu i-am... Sigur că da...

BĂTRÂNA (*dialog dislocat; epuizare*): Mă rog.

BĂTRÂNUL: Pentru noi şi pentru el.

BĂTRÂNA: Tocmai ca să...

BĂTRÂNUL: Eu i-am...

BĂTRÂNA: El sau ea...

BĂTRÂNUL: Ei...

BĂTRÂNA: Bigudiurile... Să fim serioşi.

BĂTRÂNUL: Nu e...

BĂTRÂNA: De ce?

BĂTRÂNUL: Da.

BĂTRÂNA: Eu.

BĂTRÂNUL: Mă rog.

BĂTRÂNA: Mă rog.

BĂTRÂNUL (*primei Doamne*): Ce spuneaţi, doamnă?

(*Câteva clipe Bătrânii rămân încremeniţi în scaunul lor. Apoi se aude iar soneria*.)

BĂTRÂNUL (*cu o nervozitate ce va creşte*): Au venit. Iarăşi. Alţii.

BĂTRÂNA: Mi s-a părut mie c-aud bărcile...

BĂTRÂNUL: Mă duc să deschid. Tu adu scaune. Scuzaţi-mă, doamnelor şi domnilor. (*Se îndreaptă spre uşa nr. 7*.)

BĂTRÂNA, personajelor invizibile care se află deja în scenă: Fiţi drăguţi şi ridicaţi-vă o clipă. Nu mai e mult şi vine Oratorul. Trebuie să pregătim sala pentru conferinţă. (*Bătrâna aranjează scaunele cu spătarele întoarse spre sală*.) Ajutaţi-mă, vă rog. Mulţumesc.

BĂTRÂNUL (*deschide uşa nr. 7*): Bună ziua, doamnelor, bună ziua, domnilor. Poftiţi, vă rog.

(*Cele trei sau patru personaje invizibile care intră sunt foarte înalte, iar Bătrânul trebuie să se ridice pe vârfuri ca să dea mâna cu ele.*

După ce a aranjat scaunele aşa cum e descris mai sus, Bătrâna îl urmează pe Bătrân.)

BĂTRÂNUL (*făcând prezentările*): Soţia mea... domnul... doamna... soţia mea... domnul... doamna... soţia mea...

BĂTRÂNA: Da cine sunt toţi ăştia, puişor?...

BĂTRÂNUL (*Bătrânei*): Adu scaune, draga mea.

BĂTRÂNA: Nu pot să le fac pe toate!

(*Ea va ieşi, bombănind, pe uşa nr. 6, va intra apoi pe uşa nr. 7, în vreme ce BĂTRÂNUL va înainta în scenă cu cei nou veniţi*.)

BĂTRÂNUL: Vedeţi să nu vă cadă aparatul de filmat. .. (*Alte prezentări*.) Colonelul... Doamna... Doamna Frumoasă... Fotogravorul... Dumnealor sunt ziarişti, au venit să-l asculte şi ei pe conferenţiar... Soseşte dintr-o clipă într-alta, aveţi puţină răbdare... Nu, nu, n-o să vă plictisiţi, doar sunteţi împreună... (*Bătrâna intră pe uşa nr. 7 cu două scaune*.) Hai, mai repede cu scaunele... vezi că mai trebuie unul.

(*Bătrâna se duce să mai aducă un scaun, bombănind în continuare, iese pe uşa nr. 3 şi va reveni pe uşa nr. 8*.)

BĂTRÂNA: Bine, bine... fac şi eu ce pot... că nu sunt robot... Da cine sunt toţi ăştia? (*Iese*.)

BĂTRÂNUL: Aşezaţi-vă, aşezaţi-vă, doamnele cu doamnele, domnii cu domnii, sau invers, cum vreţi... Alte scaune mai frumoase n-avem... E cam improvizat... Îmi cer scuze... luaţi-l pe cel din mijloc... Vreţi un stilou?... Dacă vreţi să vorbiţi cu Monique, telefonaţi la Maillot... Claude e salvarea noastră... N-am radio... Da, primesc toate ziarele... Depinde de-o groază de lucruri; administrez apartamentele astea, dar n-am angajaţi... Trebuie să facem economii... fără interviuri, deocamdată, vă rog... pe urmă, mai vedem... o să vi se dea imediat un scaun... Dar ce face, ce Dumnezeu face? (*Bătrâna intră pe uşa nr. 8 cu un scaun*.) Hai mai repede, Semiramida...

BĂTRÂNA: Fac şi eu ce pot... Cine sunt toţi ăştia?

BĂTRÂNUL: Las că-ţi explic eu mai târziu.

BĂTRÂNA: Şi aia de-acolo? Aia de-acolo, puişor?

BĂTRÂNUL: Lasă... (*Colonelului*:) Domnule Colonel, gazetăria e o artă... la fel ca arta războiului... (*Bătrânei*:) Ocupă-te tu de doamne, draga mea... (*Sună. Bătrânul se repede spre uşa nr. 8*.) Aşteptaţi o clipă... (*Bătrânei*:) Scaune!

BĂTRÂNA: Doamnelor, domnilor, mă scuzaţi...

(*Ea va ieşi pe uşa nr. 3, va reveni pe uşa nr. 2; Bătrânul va deschide uşa nr. 9, cea ascunsă, şi va dispărea în momentul în care Bătrâna revine pe uşa nr. 2*.)

BĂTRÂNUL (*ascuns*): Poftiţi... poftiţi... poftiţi... poftiţi... (*Reapare însoţit de un număr de persoane invizibile, între care un copilaş pe care-l ţine de mână*.) Nu se vine cu copii mici la conferinţe ştiinţifice... o să se plictisească, sărăcuţul... Şi dacă începe să ţipe sau să facă pipi pe rochiile doamnelor?... (*conduce în mijlocul scenei. Bătrâna se întoarce cu două scaune*.) V-o prezint pe soţia mea. Ăştia sunt copiii lor, Semiramida.

BĂTRÂNA: Doamnelor, domnilor... Vai ce drăgălaşi sunt!

BĂTRÂNUL: Ăsta-i cel mai mic.
BĂTRÂNA: E scump... tare scump!
BĂTRÂNUL: N-ajung scaunele.
BĂTRÂNA: Aoleu!

(*Se duce să mai aducă un scaun şi va folosi acum pentru a ieşi şi intra uşile nr. 2 şi 3, din dreapta*.)

BĂTRÂNUL: Pe ăsta mic ţineţi-l pe genunchi... Gemenii pot să stea pe-acelaşi scaun... Aveţi grijă că nu-s prea rezistente... sunt ale proprietarului. Da, copii, proprietarul e-n stare să ne tragă de urechi, e un om tare nesuferit... ar fi vrut să i le cumpărăm, dar nu merită. (*Bătrâna ajunge cât de repede poate cu un scaun*.) Nu vă cunoaşteţi cu toţii... acum vă vedeţi prima oară... vă ştiţi doar după nume... (*Bătrânei*:) Semiramida, ajută-mă să fac prezentările...

BĂTRÂNA: Cine sunt toţi ăştia?... Vă prezint, daţi-mi voie, vă prezint... Dar cine sunt?

BĂTRÂNUL: Daţi-mi voie să vă prezint... vă prezint... vă prezint... Domnul... doamna... domnişoara... Domnul... Doamna... Doamna... Domnul...

BĂTRÂNA (*Bătrânului*): Ţi-ai luat puloverul pe tine? (*Invizibililor*:) Domnul, doamna, domnul... (*Sună iar*.)

BĂTRÂNUL: Alţii! (*Sună încă o dată*.)

BĂTRÂNA: Ce de lume!

(*Se aude soneria încă o dată, apoi de mai multe ori; Bătrânul e copleşit; scaunele, întoarse către podium, cu spătarul spre sală, sunt aranjate ordonat, ca într-o sală de spectacol; Bătrânul, abia trăgându-şi sufletul, îşi şterge fruntea, se duce de la o uşă la alta, îi plasează pe oamenii invizibili, în timp ce Bătrâna se grăbeşte cât poate, şontâc-şontâc, de la o uşă la alta şi aduce scaune; există acum multe persoane invizibile pe scenă; Bătrânii sunt atenţi să nu se ciocnească de ei, se strecoară printre rândurile de scaune. Mişcarea s-ar putea desfăşura după cum urmează: Bătrânul se duce la uşa nr. 4, Bătrâna iese pe uşa nr. 3, revine pe uşa nr. 2; Bătrânul deschide uşa*

nr. 7, Bătrâna iese pe uşa nr. 8, revine pe uşa nr. 6 cu scaune etc., astfel încât să facă turul scenei folosind toate uşile.)

BĂTRÂNA: Pardon... pardon... ce anume?... mă rog... pardon... pardon...

BĂTRÂNUL: Intraţi, doamnelor... domnilor... poftiţi... e doamna... daţi-mi voie... da...

BĂTRÂNA (*cu scaunele*): Aici... şi... aici... bine, dar sunt prea... Vai de mine, sunt prea, prea... prea mulţi! Ohoho!...

(*De afară se aude din ce în ce mai tare şi din ce în ce mai aproape lunecarea bărcilor pe apă; toate zgomotele vin numai din culise. Bătrâna şi Bătrânul continuă mişcarea indicată mai sus; deschid uşi, aduc scaune. Ţârâit continuu al soneriei.*)

BĂTRÂNUL: Masa asta ne cam încurcă*. (*Mută, sau mai curând mimează mişcarea prin care ar muta o masă pentru a nu încetini ritmul, ajutat de Bătrâna.*) Nu mai e loc s-arunci un ac aici, iertaţi-ne...

BĂTRÂNA (*schiţând gestul cuiva care debarasează masa, Bătrânului*): Ţi-ai luat puloverul pe tine?

BĂTRÂNUL: Alţii! Scaune! Alţii! Scaune! Poftiţi, poftiţi, doamnelor şi domnilor... Hai mai repede, Semiramida... Poate că-ţi dau şi ei o mână de ajutor...

BĂTRÂNA: Pardon... mă scuzaţi... bună ziua, doamnă... Doamnă... Domnule... Domnule... Da, da, scaunele...

BĂTRÂNUL (*în vreme ce sună din ce în ce mai tare, se aude tot mai frecvent zgomotul bărcilor ciocnindu-se de mal în apropiere, se-mpiedică în scaune, aproape că nu mai are timpul să se ducă de la o uşă la alta, atât de repede se succed soneriile*): Da, imediat... Ţi-ai luat puloverul pe tine? Da, da, imediat, o clipă, da, da... o clipă...

BĂTRÂNA: Puloverul tău? Puloverul meu?... Pardon, mă

---

* Replică suprimată în spectacol; la fel ca şi indicaţiile scenice care urmează, desigur. Nu era nici o masă în spectacol. (N. a.)

scuzaţi.

BĂTRÂNUL: Pe aici, doamnelor şi domnilor, vă rog... vă... pardon... rog... poftiţi, poftiţi... vă conduc eu... acolo, locurile... scumpă prietenă... nu pe-acolo... fiţi atentă... dumneata, aici?!...

(*Urmează un moment îndelungat fără cuvinte. Se aud valurile, bărcile, soneriile care nu se mai opresc. Intensitatea mişcării a ajuns la punctul culminant. Acum toate uşile se deschid şi se închid singure, fără încetare. Uşa mare din fund rămâne închisă. Bătrânii se duc de la o uşă la alta fără să scoată un cuvânt; par să alunece pe patine cu rotile. Bătrânul îi primeşte pe invitaţi, îi însoţeşte, dar nu merge prea departe, le arată doar locurile, după ce a făcut un pas sau doi cu ei; n-are timp. Bătrâna aduce scaune. O dată sau de două ori, Bătrânul şi Bătrâna se întâlnesc şi se ciocnesc, fără să-şi întrerupă mişcarea. Apoi, undeva în mijloc şi în fundul scenei, Bătrânul, rămas aproape pe loc, se va întoarce de la stânga la dreapta, de la dreapta la stânga etc., către toate uşile şi va indica locurile întinzând braţul. Braţul se va mişca foarte repede. Apoi, în cele din urmă, Bătrâna se va opri, cu un scaun în mână, scaun pe care îl va aşeza, îl va lua, îl va aşeza din nou, îl va lua din nou, iar îl va aşeza, părând că ar vrea şi ea să se ducă de la o uşă la alta, de la dreapta la stânga, de la stânga la dreapta, răsucindu-şi foarte repede capul şi gâtul; aceasta nu trebuie să anuleze mişcarea; Bătrânii trebuie să lase mai departe impresia că nu se opresc, rămânând însă aproape pe loc; mâinile, busturile, capetele, ochii lor se vor agita, urmând poate traiectoriile unor mici cercuri, în sfârşit, o încetinire, la început uşoară, treptată, a mişcării: soneriile sună mai slab şi mai rar; uşile se deschid tot mai încet; gesturile Bătrânilor sunt treptat încetinite, în momentul în care uşile încetează cu totul să se deschidă şi să se închidă, iar soneriile nu se mai aud, trebuie creată*

senzaţia că scena este arhiplină.)**

BĂTRÂNUL: Vă găsesc eu loc... o clipă... Semiramida, ce naiba...

BĂTRÂNA (*face un gest larg; nu mai are nimic în mâini*): Nu mai sunt scaune, puiule. (*Apoi, brusc, începe să vândă programe invizibile în sala plină, cu uşile închise*.) Programul, luaţi programul, programul serii,

---

** Numărul scaunelor aduse în scenă trebuie să fie foarte mare: cel puţin patruzeci; mai multe, dacă se poate. Ele sosesc foarte repede, din ce în ce mai repede. E o acumulare. Scena este invadată de aceste scaune, această mulţime de absenţe prezente. Din acest motiv (ritm, viteză), e preferabil ca rolul Bătrânei să fie jucat de o actriţă tânără în rol de compoziţie. Aşa au stat lucrurile la Paris (Tsilla Chelton) şi la Londra şi New York (Joan Plowright). E un tur de forţă, nu departe de circ. La sfârşitul acestui număr, pot apărea scaune şi pe fundalul decorului. Prin lumini, camera mică a Bătrânilor trebuie să dea impresia că a devenit imensă, ca interiorul unei catedrale. Aşa apărea în punerea în scenă a lui Jacques Mauclair (1956) şi graţie decorurilor lui Jacques Noel.

Replicile Bătrânei, atunci când ea va repeta ultimele cuvinte ale Bătrânului, sunt când ca un ecou foarte amplificat, când trebuie rostite pe un ton de melopee şi de lamentaţii cadenţate.

De la un moment dat, scaunele nu mai reprezintă personaje determinate (Doamna, Colonelul, Frumoasa, Fotogravorul etc.), ci mulţimea. Ele capătă un rol în sine.

Acesta e motivul pentru care insist asupra recomandării ca regizorul, în timp ce sosesc ultimele valuri de scaune, s-o lase pe bătrâna excedată să le aducă fără să scoată o vorbă, preţ de un minut. Pe parcursul acestui minut, în vreme ce doar soneriile zbârnâie fără încetare, Bătrânul, aflat în avanscenă, ar putea doar să se încline ca o marionetă, să facă reverenţe rapide, mişcând capul în dreapta, în stânga, în faţă, pentru a saluta invitaţii.

Ne-am gândit chiar să folosim o a doua Bătrâna, având o siluetă identică cu cea a Semiramidei, care ar aduce scaune în momentul când mişcarea se accelerează, intrând cu spatele şi ieşind tot cu spatele, imediat după sau exact în momentul în care Semiramida iese în latura opusă a scenei, aşa încât să se dea impresia de rapiditate şi să se sugereze că Semiramida şi scaunele sosesc de pretutindeni în acelaşi timp. A doua Bătrână ar putea face acest joc o dată sau de două ori. O anume impresie de simultaneitate ar putea fi creată în felul următor: Bătrâna pare să intre dintr-o parte

cine mai vrea programul!

BĂTRÂNUL: Puţină răbdare, doamnelor şi domnilor, avem grijă de toată lumea... Pe rând, în ordinea sosirii... Nu rămâne nimeni fără loc. Ne descurcăm noi cumva.

BĂTRÂNA: Programul, luaţi programul! Aşteptaţi puţin, doamnă, nu pot să servesc pe toată lumea în acelaşi timp, n-am treiştrei de mâini, nu sunt vacă... Fiţi drăguţ, domnule, daţi programul din mână-n mână până la doamna... Vă mulţumesc... Banii, unde-s banii?...

BĂTRÂNUL: Dacă vă spun că vă găsim loc! Hai, nu vă enervaţi! Pe-aici, luaţi-o pe-aici, fiţi atent... oh, iubite prietene... iubiţi prieteni...

BĂTRÂNA: Programu... aţi gramu... gramu...

BĂTRÂNUL: Da, e aici, ceva mai încolo, vinde programe... nici o muncă nu e ruşinoasă... ea e... o vedeţi?... aveţi loc în rândul al doilea... la dreapta... nu, la stânga... acolo!

BĂTRÂNA: ... gramu... gramu... programu... luaţi programu...

BĂTRÂNUL: Şi ce-aţi vrea să fac? Fac şi eu ce pot! (*Adresându-se unor personaje invizibile care stau aşezate*:) Fiţi drăguţi, mai strângeţi-vă un pic... mai faceţi puţin loc... e pentru dumneavoastră, doamnă... veniţi. (*Urcă pe podium, sub presiunea mulţimii*.) Doamnelor şi domnilor, îmi pare rău, nu mai sunt locuri pe scaun...

BĂTRÂNA (*care se află în celălalt capăt, în faţa Bătrânului, între uşa nr. 3 şi fereastră*): Luaţi programu... Cine mai vrea programu! Ciocolată, caramele... dropsuri... (*Neputând să se mişte, blocată de mulţime, Bătrâna aruncă programele şi bomboanele la întâmplare, pe deasupra capetelor invizibile*.) Luaţi! luaţi!

BĂTRÂNUL (*pe podium, în picioare, foarte agitat; e îm-*

---

exact în momentul în care iese din partea opusă şi viceversa. (N.a.)

pins, coboară de pe podium, urcă din nou, coboară iar, loveşte pe cineva din greşeală, încasează un cot, spune): Pardon... mii de scuze... fiţi atent...

(*Împins, Bătrânul se împleticeşte, îşi găseşte cu greu echilibrul, se-agaţă de umerii personajelor invizibile*.)

BĂTRÂNA: Doamne, ce de lume! Programu, cine mai vrea programu!... ciocolată...

BĂTRÂNUL: Doamnelor, domnişoarelor şi domnilor, o clipă de atenţie, vă rog... linişte... Am de făcut un anunţ foarte important... Persoanele care n-au loc pe scaun sunt rugate să elibereze trecerea... aşaaa... Vă rog, nu staţi între scaune.

BĂTRÂNA (*Bătrânului, aproape urlând*): Cine sunt toţi ăştia, puiule? Ce caută aici?

BĂTRÂNUL: Doamnelor şi domnilor, eliberaţi trecerea. Ca să stea toată lumea comod, persoanele care n-au loc pe scaun sunt invitate să stea în picioare, aici, la perete, în dreapta sau în stânga... O să vedeţi şi-o să auziţi totul, nu vă faceţi probleme, toate locurile sunt bune!

(*Harababură de nedescris; împins de mulţime, Bătrânul va face aproape turul complet al scenei şi va ajunge la fereastra din dreapta, lângă scăunelul de bucătărie; Bătrâna va face aceeaşi mişcare, dar în sens invers, ajungând la fereastra din stânga, lângă scăunelul de bucătărie*.)

BĂTRÂNUL (*în timp ce face mişcarea indicată*): Nu-mpingeţi, nu-mpingeţi.

BĂTRÂNA (*acelaşi joc*): Nu mai împingeţi, nu mai împingeţi.

BĂTRÂNUL (*acelaşi joc*): Nu-mpingeţi, nu-mpingeţi.

BĂTRÂNA (*acelaşi joc*): Da nu mai împingeţi, doamnelor şi domnilor, de ce-mpingeţi?

BĂTRÂNUL (*acelaşi joc*): Cu calm, vă rog... încet... cu calm... ce naiba!...

BĂTRÂNA (*acelaşi joc*): Parc-aţi fi sălbatici! zău dac-am

mai pomenit...

(*Au ajuns în sfârşit la locurile lor definitive. Fiecare aproape de fereastra lui. Bătrânul în stânga, la fereastra de lângă podium. Bătrâna în dreapta. Acolo vor rămâne până la sfârşit.*)

BĂTRÂNA (*îl cheamă pe Bătrân*): Puiule... Nu te mai văd... unde eşti? Cine sunt toţi ăştia? Ce caută aici? Ce vor? Cine-i ăla?

BĂTRÂNUL: Unde eşti? Unde eşti, Semiramida?

BĂTRÂNA: Unde eşti, puişor?

BĂTRÂNUL: Aici, aici, lângă fereastră... mă auzi?...

BĂTRÂNA: Da, te-aud!... Din toată mulţimea asta de voci, numai pe-a ta o recunosc...

BĂTRÂNUL: Dar tu unde eşti?

BĂTRÂNA: Şi eu sunt tot lângă fereastră!... Mi-e teamă, dragul meu, e prea multă lume... stăm prea departe unul de altul... la vârsta noastră ar trebui s-avem grijă... dacă ne pierdem?... Trebuie să rămânem aproape, nu se ştie niciodată... puiule, puişor...

BĂTRÂNUL: Ah!... te-am zărit... las că ne vedem noi mai încolo, nu-ţi fie teamă... sunt aici cu nişte prieteni... (*Prietenilor*:) Ce bine-mi pare că în sfârşit pot să vă strâng mâna!... păi da, sigur că da, cred în progres, în progresul neîntrerupt, cu toate zgâlţâielile lui, da, da, cu toate astea...

BĂTRÂNA: Vă mulţumesc, e-n regulă... Urâtă vreme! Da ce frumos e-afară! (*Aparte*:) Totuşi, mi-e teamă... Ce caut eu aici?... (*Strigă*:) Puiule! Puişor!...

(*Fiecare va vorbi în colţul lui cu invitaţii.*)

BĂTRÂNUL: Pentru a lichida exploatarea omului de către om e nevoie de bani, bani şi iar bani!

BĂTRÂNA: Puişor! (*Apoi, acaparată de prieteni*:) Da, soţul meu e aici, el se-ocupă cu organizarea... acolo... oh! n-aveţi cum s-ajungeţi... ar trebui să traversaţi... e cu prietenii lui...

BĂTRÂNUL: în nici un caz... de când mă ştiu am susţinut

că logica pură nu există... nu-i decât imitaţie...

BĂTRÂNA: Şi totuşi există oameni fericiţi. Dimineaţa iau micul dejun în avion, prânzul îl iau în tren, iar cina pe transatlantic. Noaptea dorm în camioane care gonesc, gonesc, gonesc...

BĂTRÂNUL: Vorbiţi despre demnitatea omului? Să încercăm măcar să-i salvăm faţa. Demnitatea nu-i decât dosul lui.

BĂTRÂNA: Hai să nu cădem în macabru. (*Discuţia o face să izbucnească în râs*.)

BĂTRÂNUL: Compatrioţii voştri mi-au cerut-o.

BĂTRÂNA: Sigur că da... povestiţi-mi tot.

BĂTRÂNUL: V-am convocat... o să vi se explice... individul şi persoana sunt una şi aceeaşi persoană.

BĂTRÂNA: Se poartă ciudat. Toţi au ciudă pe el.

BĂTRÂNUL: Eu nu sunt eu. Eu sunt un altul. Sunt unul într-altul.

BĂTRÂNA: Copii, nu vă-ncredeţi unii într-alţii.

BĂTRÂNUL: Uneori mă trezesc în mijlocul tăcerii absolute. E sfera. E perfectă. Dar trebuie să fii foarte atent. Forma ei poate să dispară într-o clipă. Există găuri prin care se pierde.

BĂTRÂNA: Morţi vii, ce altceva?... fantome, fleacuri... Soţul meu îndeplineşte funcţii foarte importante, sublime.

BĂTRÂNUL: Iertaţi-mă... Eu sunt de altă părere!... Am să vă spun la momentul potrivit ce cred în privinţa asta... Până atunci nu suflu o vorbă!... Oratorul, cel pe care-l aşteptăm, Oratorul o să vă spună cu gura lui, el o să răspundă la toate întrebările care vă frământă... O să vă explice totul... cum când?... la momentul potrivit... nu mai e mult...

BĂTRÂNA (*prietenilor*): Cu cât mai repede, cu-atât mai bine... Sigur că da... (*Aparte*:) Ăştia nu ne mai lasă-n pace. Ducă-se dracului odată!... Unde-o fi puişorul meu? Nu-l mai văd...

BĂTRÂNUL (*acelaşi joc*): Aveţi puţină răbdare. O să auziţi mesajul meu. Imediat.

BĂTRÂNA (*aparte*): Ah!... îi aud vocea!... (*Prietenilor.*) Ştiţi, soţul meu a fost întotdeauna un neînţeles. A sosit în fine şi ceasul lui.

BĂTRÂNUL: Ascultaţi-mă pe mine. Am o experienţă bogată. în toate domeniile vieţii şi-ale gândirii... Nu sunt un egoist: ar trebui ca toată omenirea să profite...

BĂTRÂNA: Au! M-aţi călcat pe picior... Am degetele degerate!

BĂTRÂNUL: Am pus la punct un întreg sistem. (*Aparte*:) Oratorul trebuia să fie aici. (*Cu voce tare*:) Eu am suferit enorm...

BĂTRÂNA: Da, da, am suferit mult. (*Aparte*:) Oratorul trebuia să fie aici! E timpul.

BĂTRÂNUL: Suferi mult, înveţi multe.

BĂTRÂNA (*ca un ecou*): Suferi mult, înveţi multe.

BĂTRÂNUL: Sistemul meu e perfect, o să vă convingeţi.

BĂTRÂNA (*ca un ecou*): Sistemul lui e perfect, o să vă convingeţi.

BĂTRÂNUL: Dacă îmi sunt urmate instrucţiunile.

BĂTRÂNA (*ecou*): Dacă îi sunt urmate instrucţiunile.

BĂTRÂNUL: Să salvăm lumea!...

BĂTRÂNA (*ecou*): Să-ţi salvezi sufletul salvând lumea!...

BĂTRÂNUL: Un singur adevăr pentru toţi!

BĂTRÂNA (*ecou*): Un singur adevăr pentru toţi!

BĂTRÂNUL: Ascultaţi-mă!...

BĂTRÂNA (*ecou*): Ascultaţi-l!...

BĂTRÂNUL: Fiindcă am certitudinea absolută!...

BĂTRÂNA (*ecou*): Are certitudinea absolută!

BĂTRÂNUL: în veci...

BĂTRÂNA: În vecii vecilor... (*Brusc, încep să se-audă zgomote în culise, fanfare.*) Da ce se-ntâmplă?

(*Zgomotul creşte, apoi se deschide larg uşa din fund, cu mare pompă; prin uşa deschisă nu vedem decât nimicul, dar o lumină foarte puternică invadează scena prin*

uşa cea mare şi prin ferestre, care, la sosirea împăratului invizibil, sunt intens luminate.)

BĂTRÂNUL: Nu ştiu... Nu-mi vine să cred... nu, nu se poate... ba da... sau mi se pare... de necrezut... şi totuşi... da... da... e împăratul! Majestatea Sa împăratul!

(*Lumina care intră prin uşa deschisă şi prin ferestre a ajuns la intensitate maximă; e însă o lumină rece, goală; se mai aud încă zgomote care vor înceta brusc*.)

BĂTRÂNA: Puişor... puişor... cine e?

BĂTRÂNUL: Ridicaţi-vă în picioare!... E Majestatea Sa împăratul! Împăratul a venit la mine, la noi acasă... Semiramida... îţi dai seama?

BĂTRÂNA (*fără să înţeleagă*): Împăratul?... care-mpărat, puişor? (*Brusc, înţelege*.) Ah! da, împăratul! Majestate! Majestate! *(Înnebunită, face tot felul de reverenţe groteşti în neştire*.) A venit la noi! A venit la noi!

BĂTRÂNUL (*plângând de emoţie*): Majestate! O! Majestatea mea!... mica mea, marea mea Majestate!... O! ce dar divin... ce vis minunat...

BĂTRÂNA (*ca un ecou*): Vis minunat... nunat...

BĂTRÂNUL (*mulţimii invizibile*): Doamnelor şi domnilor, ridicaţi-vă în picioare, preaiubitul nostru suveran, împăratul, se află în mijlocul nostru! Uraaa! Uraaa!

(*Urcă pe scăunel; se ridică pe vârfuri pentru a-l zări pe împărat; Bătrâna face acelaşi lucru*.)

BĂTRÂNA: Uraaa! Uraaa! (*Tropăituri*.)

BĂTRÂNUL: Majestate!... sunt aici!... Majestate! Mă auziţi? Mă vedeţi? Spuneţi-i Majestăţii Sale că sunt aici! Majestate! Majestate! sunt aici, eu, servitorul Vostru cel mai devotat!...

BĂTRÂNA (*tot ca un ecou*): Servitorul Vostru cel mai devotat, Majestate!

BĂTRÂNUL: Servitorul Vostru, sclavul Vostru, dinele Vostru, hau! hau! câinele Vostru, Majestate...

BĂTRÂNA (*urlând ca un câine cu toată puterea*): Hau!...

hau!... hau!...

BĂTRÂNUL (*frângându-şi mâinile*): Mă vedeţi? Răspundeţi, Sire!... Ah, vă zăresc, am zărit pentru o clipă augustul chip al Majestăţii Voastre... Fruntea Voastră sublimă... Da, am zărit-o în ciuda curtenilor care roiesc în jurul Vostru...

BĂTRÂNA: În ciuda curtenilor... aici suntem, Majestate.

BĂTRÂNUL: Majestate! Majestate! Doamnelor şi domnilor, n-o lăsaţi pe Majestatea Sa în picioare... Vedeţi, Majestatea mea, eu sunt singurul care are grijă de Voi, de sănătatea Voastră, eu sunt cel mai devotat supus al Vostru.

BĂTRÂNA (*ecou*): Cei mai devotaţi supuşi ai Majestăţii Voastre!

BĂTRÂNUL: Lăsaţi-mă să trec, doamnelor şi domnilor... cum să trec eu prin mulţimea asta?... trebuie neapărat să-i prezint Majestăţii Sale împăratul preaumilul meu omagiu... Lăsaţi-mă să trec...

BĂTRÂNA (*ecou*): Lăsaţi-l să treacă... lăsaţi-l să treacă... treacă... acă...

BĂTRÂNUL: Lăsaţi-mă să trec, da lăsaţi-mă odată să trec. (*Disperat*) Vai! oare voi ajunge vreodată până la el?

BĂTRÂNA (*ecou*): La el... la el...

BĂTRÂNUL: Inima mea şi-ntreaga mea fiinţă sunt la picioarele lui, dar roiul curtenilor îl înconjoară, vai! vai! vor să mă-mpiedice s-ajung până la el... Şi-au dat cu toţii seama că eu... oh!, ştiu eu ce ştiu... cunosc intrigile de la curte... Vor să mă ţină departe de Majestatea Voastră!

BĂTRÂNA: Potoleşte-te, puişor... Majestatea Sa te vede, te priveşte... uite, Majestatea Sa mi-a făcut cu ochiul... Majestatea Sa e cu noi!...

BĂTRÂNUL: Să i se dea împăratului locul cel mai bun... aproape de podium... să audă tot ce spune Oratorul.

BĂTRÂNA (*urcată pe scăunel, ridicându-se pe vârfuri, înălţându-şi capul cât poate, pentru a vedea mai bine*):

În sfârşit se ocupă cineva şi de împărat.

BĂTRÂNUL: Slavă Domnului! (*Împăratului.*) Sire... Rog pe Majestatea Voastră să aibă încredere. Cel care stă lângă Majestatea Voastră e un prieten de-al meu, e reprezentantul meu. (*Urcat pe taburet, în vârful picioarelor:*) Doamnelor, domnişoarelor, domnilor, copilaşii mei, vă implor...

BĂTRÂNA (*ecou*): Plor... plor...

BĂTRÂNUL: ... Vreau să văd şi eu... daţi-vă puţin la o parte... aş vrea... privirea divină, figura impunătoare, coroana, aura Majestăţii Sale... Sire, binevoiţi să vă întoarceţi luminatul chip spre mine, umilul Vostru servitor... oh, atât de umil!... acum parcă văd ceva mai bine... da, pot distinge...

BĂTRÂNA (*ecou*): Acum distinge... distinge... stinge... inge...

BĂTRÂNUL: sunt în culmea fericirii... n-am cuvinte să-mi exprim recunoştinţa fără margini... în casa mea prăpădită, o! Majestate! o! soare!... aici... chiar aici... în această casă unde, e-adevărat, sunt mareşal... dar în ierarhia armatei Voastre eu nu-s decât un biet mareşal de imobil...

BĂTRÂNA (*ecou*): Mareşal de imobil...

BĂTRÂNUL: Mă simt mândru... mândru şi smerit în acelaşi timp... aşa cum se cuvine... vai! sigur, sunt mareşal, puteam să am şi eu un loc la curtea imperială, aici mă ocup doar de-o curticică amărâtă... Majestate... eu... Majestate... mi-e greu să mă exprim... puteam avea... o groază de lucruri, o avere, dacă ştiam, dacă vroiam, dacă eu... dacă noi... iertaţi-mi emoţia, Majestate...

BĂTRÂNA: Vorbeşte la persoana a treia!

BĂTRÂNUL (lamentându-se): Binevoiască Majestatea Voastră să mă ierte! Până la urmă aţi venit care va să zică... eu nu mai îndrăzneam să sper... puteam să fim plecaţi de-acasă... O! Mântuitorule, în viaţa mea am îndurat atâta umilinţă...

BĂTRÂNA (*ecou*, *plângând*): ... milinţă... milinţă...

BĂTRÂNUL: Am suferit mult la viaţa mea... Puteam să fiu şi eu ceva, acolo, dacă ştiam că pot conta pe sprijinul Majestăţii Voastre... eu n-am nici un sprijin... dacă nu veneaţi, totul era în zadar... Sire, sunteţi ultima mea şansă...

BĂTRÂNA (*ecou*): Ultima şansă... Sire... ultima ansă... ire... ansă...

BĂTRÂNUL: Am atras blestemul asupra prietenilor mei, asupra tuturor celor care m-au ajutat... Braţul spre mine întins, de fulger a fost secerat...

BĂTRÂNA (*ecou*): ... braţul secerat... secerat... cerat...

BĂTRÂNUL: Motive ca să fiu urât s-au găsit mereu din plin, nici unul însă ca să fiu iubit...

BĂTRÂNA: Da de unde, puişor, nu-i adevărat. Eu te iubesc, eu sunt mămica ta...

BĂTRÂNUL: Toţi duşmanii mei au fost răsplătiţi, toţi prietenii m-au trădat...

BĂTRÂNA (*ecou*): Prieteni... trădat... trădat...

BĂTRÂNUL: Mult rău mi-au mai făcut. M-au persecutat. Şi dacă mă plângeam, tot lor li se dădea dreptate... Uneori am încercat să mă răzbun... n-am putut niciodată, niciodată n-am putut să mă răzbun... mi se făcea milă... nu vroiam să-l lovesc pe duşmanul căzut la pământ, mereu am fost prea bun.

BĂTRÂNA (*ecou*): Prea bun, bun, bun, bun, bun...

BĂTRÂNUL: M-a învins propria mea milă...

BĂTRÂNA (*ecou*): Milă... milă... milă...

BĂTRÂNUL: Dar ei, ei nu ştiau ce-i mila. Eu înţepam uşor cu acul şi primeam în schimb lovituri de măciucă, de cuţit, de tun, îmi zdrobeau oasele...

BĂTRÂNA (*ecou*): ... oasele... oasele... oasele...

BĂTRÂNUL: Eram dat la o parte, mă jefuiau, mă ucideau... Colecţionam dezastre, eram paratrăsnetul catastrofelor...

BĂTRÂNA (*ecou*): Paratrăsnet... catastrofe... paratrăsnet...

BĂTRÂNUL: Ca să mai uit, am vrut să fac sport, Majestate... alpinism... mi-au pus piedică şi-am alunecat... am vrut să urc scările şi mi-au şubrezit treptele... M-am prăbuşit... Am vrut să călătoresc, mi s-a refuzat paşaportul... Am vrut să trec râul, mi-au tăiat punţile...

BĂTRÂNA (*ecou*): Tăiat punţile.

BĂTRÂNUL: Am vrut să trec Pirineii, iar Pirineii s-au topit.

BĂTRÂNA (*ecou*): Pirineii s-au topit... Putea să fie şi el, Majestate, la fel ca atâţia alţii, redactor şef, actor şef, doctor şef, Majestate, sau rege şef...

BĂTRÂNUL: Pe de altă parte, nimeni nu m-a băgat în seamă... nu mi s-au trimis niciodată invitaţii... Şi totuşi eu, ascultaţi ce vă spun, numai eu puteam salva omenirea, omenirea asta grav bolnavă. Majestatea Voastră ştie la fel de bine ca mine... păi da, puteam măcar s-o scutesc de nenorocirile care-o macină de-un sfert de veac încoace, dacă mi se oferea ocazia să-mi fac cunoscut mesajul; n-am încetat să sper că poate fi salvată, mai e încă timp, planul meu e gata... dar, fir-ar să fie!, mă exprim aşa de greu...

BĂTRÂNA (*peste capetele invizibile*): Lasă că vine Oratorul, o să vorbească el în locul tău. Majestatea Sa e aici... o să ascultăm, nu te mai frământa, acum ai toate atuurile, lucrurile s-au schimbat, s-au schimbat...

BĂTRÂNUL: Să mă ierte Majestatea Voastră... ştiu că are o mulţime de alte griji... am fost umilit... Doamnelor şi domnilor, fiţi drăguţi şi daţi-vă un pic la o parte, nu-mi ascundeţi cu totul nasul Majestăţii Sale, vreau să văd cum strălucesc diamantele coroanei imperiale... Păi, dacă Majestatea Voastră a avut mărinimia să vină aici, sub acoperişul meu prăpădit, e tocmai fiindcă binevoieşte să se aplece asupra umilei mele persoane. Ce compensaţie formidabilă, Majestate! Iar dacă materialiceşte mă ridic pe vârfurile picioarelor, nu din orgoliu o fac, ci doar ca să vă contemplu mai bine!...

Sufleteşte, sunt cu totul şi cu totul la picioarele Voastre...

BĂTRÂNA (*în hohote*): La picioarele Voastre, Sire, la picioarele Voastre, la degetele picioarelor Voastre...

BĂTRÂNUL: Am avut şi râie. Stăpânu m-a dat afară fiindcă nu-l salutam pe fi-su, un copil de ţâţă, şi nici pe calul lui. Am încasat şuturi în cur, dar toate astea, Sire, nu mai au nici o importanţă... din moment ce... Sire... Majestate... uitaţi-vă... sunt aici... aici...

BĂTRÂNA (*ecou*): Aici... aici... aici... aici... aici... aici...

BĂTRÂNUL: Din moment ce Majestatea Voastră este aici... din moment ce Majestatea Voastră va asculta mesajul meu... Numai că Oratorul trebuia să fie aici... Uite c-o face s-aştepte pe Majestatea Sa...

BĂTRÂNA: Să-l scuze Majestatea Sa. Vine. Vine imediat. Am vorbit cu el la telefon.

BĂTRÂNUL: Tare bună mai e Majestatea Sa! Majestatea Sa n-o să plece aşa, fără să fi ascultat până la capăt, fără să fi înţeles totul.

BĂTRÂNA (*ecou*): Înţeles totul... ascultat... totul...

BĂTRÂNUL: O să vorbească el în numele meu... Eu nu pot... N-am talent... el are toate hârtiile, toate documentele...

BĂTRÂNA (*ecou*): Toate documentele...

BĂTRÂNUL: Puţină răbdare, Sire, vă implor... trebuie să vină...

BĂTRÂNA: Vine dintr-o clipă-ntr-alta.

BĂTRÂNUL (*pentru ca împăratul să nu se impacienteze*): Majestate, auziţi, eu am avut de mult revelaţia... aveam vreo patruzeci de ani... spun asta şi pentru dumneavoastră, doamnelor şi domnilor... într-o seară, după cină, înainte să mă duc la culcare, m-am aşezat ca de-obicei pe genunchii tatălui meu... mustăţile mele erau mai mari şi mai ascuţite ca ale lui... pieptul mai păros... părul îmi încărunţise deja, al lui era tot negru. Avea invitaţi la masă, oameni în toată firea, şi au

izbucnit cu toţii în râs, în râs.
BĂTRÂNA (*ecou*): în râs... în râs...
BĂTRÂNUL: „Nu găsesc nimic de râs, le-am zis. Eu îl iubesc pe tăticu.” Şi mi-au răspuns: „E miezul nopţii, copiii nu se culcă aşa târziu. Faptul că dumneavoastră nu faceţi încă nani dovedeşte că nu mai sunteţi bebeluş.” Dar eu tot nu i-aş fi crezut dacă nu mi-ar fi vorbit cu dumneavoastră...
BĂTRÂNA (*ecou*): Dumneavoastră.
BĂTRÂNUL: În loc de tu...
BĂTRÂNA: Tu...
BĂTRÂNUL: „Şi totuşi, mi-am zis eu în sinea mea, nu-s însurat. Înseamnă c-am rămas copil.” M-au însurat cât ai zice peşte numai ca să-mi demonstreze contrariul... Noroc că soţia mi-a ţinut loc şi de tată, şi de mamă...*
BĂTRÂNA: Oratorul trebuie să vină, Majestate...
BĂTRÂNUL: O să vină el.
BĂTRÂNA: O să vină.
BĂTRÂNUL: O să vină.
BĂTRÂNA: O să vină.
BĂTRÂNUL: O să vină.
BĂTRÂNA: O să vină.
BĂTRÂNUL: O să vină, o să vină.
BĂTRÂNA: O să vină, o să vină.
BĂTRÂNUL: Vină.
BĂTRÂNA: Vine.
BĂTRÂNUL: Vine.
BĂTRÂNA: A venit, e aici.
BĂTRÂNUL: A venit, e aici.
BĂTRÂNA: A venit, e aici.
BĂTRÂNUL Şi BĂTRÂNA: E aici...
BĂTRÂNA: Iată-l!... (*Tăcere; orice mişcare încetează. Încremeniţi, cei doi Bătrâni privesc fix spre uşa nr. 5;*

* Tirada Bătrânului despre tatăl său (începând cu „Majestate, auziţi, eu am avut de mult revelaţia...” şi sfârşind cu „soţia mi-a ţinut loc de tată, şi de mamă”) a fost suprimată în spectacol. Cred că e mai bine să fie suprimată. (N. a.)

scena aceasta nemişcată durează destul de mult, aproximativ o jumătate de minut; încet, foarte încet, uşa se deschide larg, fără nici un zgomot; îşi face apariţia Oratorul; e un personaj real. Este tipul pictorului sau al poetului din secolul XIX: pălărie neagră de fetru, lavalieră, haină de pânză, mustaţă şi barbişon; are un aer uşor cabotin, suficient; dacă personajele invizibile trebuie să aibă cât mai multă realitate cu putinţă, Oratorul trebuie să pară ireal; mergând de-a lungul zidului din dreapta, pare să alunece lin până în fundul scenei, în faţa uşii celei mari, fără a întoarce capul în stânga sau în dreapta; va trece pe lângă Bătrână fără s-o observe, chiar şi atunci când Bătrâna îi va atinge braţul spre a se convinge că există; în acel moment, Bătrâna va spune:) Iată-l!

BĂTRÂNUL: Iată-l!

BĂTRÂNA (*care l-a urmărit cu privirea şi va continua să-l urmărească*): El e!... deci există. În carne şi oase.

BĂTRÂNUL (*urmărindu-l cu privirea*): Există. Chiar el e. Nu-i un vis!

BĂTRÂNA: Ţi-am spus eu că nu-i vis.

(*Bătrânul îşi încrucişează braţele, ridică ochii spre cer; exultă în tăcere. Oratorul, ajuns înfund, îşi scoate pălăria, se înclină în tăcere, face o reverenţă cu pălăria în faţa împăratului invizibil, asemeni unui muşchetar, cu o mişcare uşor automată. În acel moment*:)

BĂTRÂNUL: Majestate... vi-l prezint pe Orator...

BĂTRÂNA: El e!

(*Apoi Oratorul îşi pune pălăria pe cap şi urcă pe podium; priveşte, de sus, spre publicul invizibil de pe scenă, spre scaune; încremeneşte într-o atitudine solemnă*.)

BĂTRÂNUL (*publicului invizibil*): Puteţi să-i cereţi autografe. (*Automat, pe tăcute, Oratorul semnează şi distribuie nenumărate autografe. Între timp, Bătrânul*

mai ridică o dată privirea spre cer încrucişându-şi braţele şi, exultând, spune:) Ce să-ţi doreşti mai mult într-o viaţă de om?...

BĂTRÂNA (*ecou*): Ce să-ţi doreşti mai mult?...

BĂTRÂNUL (*mulţimii invizibile*): Şi acum, cu voia Majestăţii Voastre, mă adresez vouă, tuturor, doamnelor, domnişoarelor, domnilor, copilaşii mei, dragi confraţi, dragi compatrioţi, domnule preşedinte, iubiţii mei camarazi de arme...

BĂTRÂNA (*ecou*): Şi copilaşii... pilaşii... laşii...

BĂTRÂNUL: Mă adresez vouă tuturor, fără deosebire de vârstă, sex, stare civilă, rang, avere, pentru a vă mulţumi din toată inima.

BĂTRÂNA (*ecou*): Din toată inima...

BĂTRÂNUL: Împreună cu Oratorul... călduros, că aţi venit în număr atât de mare... linişte, domnilor!...

BĂTRÂNA (*ecou*): ... Linişte, domnilor...

BĂTRÂNUL: Mulţumesc de asemenea tuturor celor care au făcut posibilă întâlnirea din această seară, organizatorilor...

BĂTRÂNA: Bravo!

(*Pe podium, în tot acest timp, Oratorul stă solemn şi nemişcat, doar mâna lui dă autografe ca un automat*.)

BĂTRÂNUL: Proprietarilor acestei clădiri, arhitectului, zidarilor care au binevoit să înalţe aceste ziduri!...

BĂTRÂNA (*ecou*): ... ziduri...

BĂTRÂNUL: Tuturor celor care au săpat temeliile... Linişte, doamnelor şi domnilor...

BĂTRÂNA (*ecou*): ... nelor şi domnilor...

BĂTRÂNUL: Nu pot uita să adresez cele mai vii mulţumiri tâmplarilor care au făcut scaunele pe care staţi, meşterului îndemânatec...

BĂTRÂNA (*ecou*): ... mânatec...

BĂTRÂNUL: ... care a făurit fotoliul în care se afundă moale Majestatea Voastră, ceea ce nu împiedică totuşi spiritul Vostru să rămână tare şi ferm... Mulţumesc de

asemenea tuturor tehnicienilor, maşiniştilor, electrocutorilor...

BĂTRÂNA (*ecou*): ... trocutorilor, trocutorilor...

BĂTRÂNUL: ... producătorilor de hârtie şi tipografilor, corectorilor, redactorilor, cărora le datorăm programele atât de graţios împodobite, solidarităţii universale a tuturor acestor oameni, mulţumiri, mulţumiri patriei noastre, Statului (*se întoarce spre locul unde trebuie să fie împăratul*) a cărui corabie e condusă de Majestatea Voastră cu priceperea unui adevărat cârmaci... mulţumiri plasatoarei mult muncită...

BĂTRÂNA (*ecou*): ... muncită... fericită...

BĂTRÂNUL (*arată cu degetul spre Bătrâna*): Vânzătoarea de ciocolată şi programe...

BĂTRÂNA (*ecou*): ... grame...

BĂTRÂNUL: ... soţia mea, tovarăşa mea de-o viaţă... Semiramida!...

BĂTRÂNA (*ecou*): ... oţia... aţă... amida... (*Aparte*:) Puişorul meu nu uită niciodată să mă pomenească şi pe mine.

BĂTRÂNUL: Le mulţumesc tuturor celor ce mi-au oferit sprijinul lor financiar sau moral, preţios şi competent, contribuind astfel la reuşita totală a serbării din această seară... mulţumesc de asemenea, mulţumesc înainte de toate, suveranului nostru preaiubit, Majestatea Sa împăratul...

BĂTRÂNA (*ecou*): ... jestatea Sa împăratul...

BĂTRÂNUL (*într-o tăcere de mormânt*): ... Linişte, vă rog... Majestate...

BĂTRÂNA (*ecou*): ... ajest... jest...

BĂTRÂNUL: Majestate, soţia mea şi cu mine nu mai aşteptăm nimic de la viaţă. Existenţa noastră se poate încheia în această apoteoză... Mulţumesc cerului că am avut parte de ani mulţi şi liniştiţi... Am avut o viaţă bogată. Misiunea mea e-ndeplinită. N-am trăit în zadar, de vreme ce mesajul meu va fi împărtăşit lumii... (*Gest*

către Orator, care nu observă: acesta respinge ferm şi cu demnitate braţele care-i cer autografe.) Lumii... vreau să spun ce-a mai rămas din ea. (*Gest larg către mulţimea invizibilă*.) Voi, doamnelor, domnilor, dragi prieteni, voi sunteţi resturile omenirii, dar cu asemenea resturi încă se mai poate face o ciorbă pe cinste... Prietene Orator... (*Oratorul priveşte în altă parte*.) Dacă atâta amar de vreme n-am fost nici recunoscut, nici preţuit de contemporani, înseamnă că aşa mi-a fost scris... (*Bătrâna plânge în hohote*.) Dar toate s-au topit acum, când las în seama ta, scumpul meu Orator şi prieten (*Oratorul respinge o nouă cerere de autograf; ia apoi un aer indiferent, priveşte în toate direcţiile*.)... misiunea de a face să strălucească deasupra viitorimii lumina spiritului meu... Dezvăluie deci universului întreg filozofia mea. Dar nu uita nici amănuntele, uneori picante, alteori triste sau duioase, din viaţa mea particulară, gusturile mele, vesela mea lăcomie... spune totul... vorbeşte despre consoarta mea... (*Bătrâna plânge mai tare*.) ... despre felul în care ştie ea să prepare colosalele ei baclavale, tocăniţa ei de iepure de avanpost... despre Berry, ţinutul meu natal... Pe tine mă bazez, mare maestru şi Orator... iar în ce ne priveşte pe mine şi pe fidela mea consoartă, după atâţia ani închinaţi progresului omenirii, în care am fost soldaţi ai dreptei cauze, nouă nu ne mai rămâne acum decât să ne retragem pentru a săvârşi jertfa supremă, jertfă pe care nimeni nu ne-o cere, dar pe care o vom face totuşi...

BĂTRÂNA (*plângând în hohote*): Da, da, să murim în culmea gloriei... să murim ca să intrăm în legendă... Măcar s-avem şi noi o stradă care să ne poarte numele...

BĂTRÂNUL (*Bătrânei*): O! Tu, consoartă fidelă!... Tu care ai crezut nestrămutat în mine vreme de-un veac, tu care nu m-ai părăsit niciodată, niciodată... Vai! Azi, în clipa supremă, mulţimea ne desparte fără milă... Vai ce

tare-mi doresc oasele să-mi sfârşesc împreună cu-ale tale... Aceeaşi piele să ne-ncapă în acelaşi mormânt şi-n aceeaşi groapă... Aceiaşi viermi să se hrănească din carnea noastră bătrânească... Hai să putrezim împreună...

BĂTRÂNA: ... să putrezim împreună...

BĂTRÂNUL: Vai!... vai!...

BĂTRÂNA: Vai!... vai!...

BĂTRÂNUL: Cadavrele noastre vor cădea departe unul de altul, vom putrezi în singurătatea apelor... Hai să nu ne mai plângem.

BĂTRÂNA: Să facem ce trebuie făcut!...

BĂTRÂNUL: Dar nu vom fi uitaţi. Împăratul cel veşnic îşi va aminti de noi de-a pururi.

BĂTRÂNA (*ecou*): De-a pururi.

BĂTRÂNUL: Vom lăsa urme, noi suntem oameni, nu oraşe.

BĂTRÂNUL şi BĂTRÂNA (*împreună*): Vom avea strada noastră!

BĂTRÂNUL: Să fim uniţi în timp şi-n veşnicie, dacă în spaţiu nu se poate, aşa cum am fost în urgie: să murim în aceeaşi clipă... (*Oratorului impasibil, imobil*:) Eu am încheiat... am încredere în tine... pe tine mă bazez... Spune tu totul... Dezvăluie mesajul... (*Împăratului*:) Să mă ierte Majestatea Voastră... Adio tuturor. Adio Semiramida.

BĂTRÂNA: Adio tuturor!... Adio, puişor!

BĂTRÂNUL: Trăiască împăratul!

(*Aruncă serpentine şi confetti către împăratului invizibil; se aude fanfara; lumină intensă, ca focurile de artificii*.)

BĂTRÂNA: Trăiască împăratul!

(*Confetti şi serpentine în direcţia împăratului, apoi către Oratorul nemişcat şi impasibil, deasupra scaunelor goale*.)

BĂTRÂNUL (*acelaşi joc*): Trăiască împăratul!

BĂTRÂNA (*acelaşi joc*): Trăiască împăratul!

BĂTRÂNA şi BĂTRÂNUL (*se aruncă în acelaşi timp, fiecare pe fereastra lui, strigând*): „Trăiască împăratul!”

(*Brusc se face linişte; nu mai sunt focuri de artificii, se aude un „Ah!” din cele două laturi ale scenei şi zgomotul surd cu care cad cele două corpuri în apă. Lumina care pătrundea prin ferestre şi prin uşa cea mare a dispărut: nu rămâne decât lumina slabă de la-nceput; ferestrele, negre, rămân larg deschise; perdelele lor flutură în vânt.*

Oratorul, care a rămas nemişcat, impasibil, în timpul scenei dublei sinucideri, după o tăcere prelungită, se hotărăşte să vorbească; în faţa rândurilor de scaune goale, reuşeşte să-i facă pe oamenii invizibili să priceapă că e surd şi mut; face semne de surdomut: eforturi disperate pentru a se face înţeles; apoi horcăie, geme, scoate sunete guturale de mut: Hâmm, Dâmnî, dâmâm, dââmn. Hâu, gâu, hă, hă. Hâmm, hâmm, gî, gu, gugî.

Neputincios, lasă braţele în jos; brusc, chipul i se luminează, i-a venit o idee, se întoarce spre tablă, scoate o cretă din buzunar şi scrie cu litere mari:

ÎNGER PÂINE

NNAA NNM NWNWNW V

Se întoarce din nou spre publicul invizibil, publicul de pe scenă, arată cu degetul spre ce a scris pe tablă.

Oratorul: Mââmâm, Mââmâm, Gugî, Gu, Gî, Mââ-mâm, Mââmâm, Mââmâm, Mââmâmââm.

Apoi, nemulţumit, şterge cu gesturi precipitate semnele pe care le-a scris şi le înlocuieşte cu altele, între care se disting, tot cu litere mari:

AADIO ADIO APA

Oratorul se întoarce iar spre sală; zâmbeşte de parc-ar întreba, ca şi cum ar spera c-a fost înţeles, că a spus ceva; arată cu degetul celor de pe scaunele goale spre ce-a scris; nemişcat preţ de câteva clipe, aşteaptă, destul

de satisfăcut, uşor solemn, apoi, confruntat cu absenţa reacţiei la care se aştepta, zâmbetul lui dispare încet-încet, expresia i se întunecă; mai aşteaptă puţin; dintr-o dată, salută brusc cu un gest ţâfnos, coboară de pe podium, se îndreaptă spre uşa cea mare din fund cu mersul lui fantomatic; înainte de a ieşi mai salută o dată ceremonios rândurile goale şi pe împăratul invizibil. Scena rămâne pustie, cu scaunele ei, cu podiumul, cu podeaua acoperită de serpentine şi confetti. Marea uşă din fund rămâne larg deschisă spre întuneric. Se aud pentru prima dată zgomotele făcute de oamenii invizibili: hohote de râs, murmure, „sssst", tuşituri ironice; la început slabe, zgomotele se vor auzi tot mai tare; apoi, treptat, vor deveni tot mai slabe. Toate acestea trebuie să dureze suficient de mult pentru ca publicului — publicul adevărat şi vizibil — să i se întipărească adânc în minte acest final. Cortina cade foarte încet.)

CORTINA